

KANONÉR FILSKOV'S BEDRIFTER

OM de nordslesvigske Soldaters Forhold under Verdenskrigen hersker ingen Tvivl. Skønt det maatte være særlig tungt netop for Nordslesvigs Ungdom at vandre ud i Skyttegravene, gjorde den sin Pligt for senere at kunne kræve sin Ret. Ved Krigens Begyndelse fik det 9. Arme-korps, hvortil mange Slesvigere hørte, den udsatte Post paa yderste højre Fløj ved Indfaldet i Belgien og Fremstødet mod Paris. I Forhold til Befolkningstallet i hele Tyskland i 1910 androg det samlede tyske Tab i Verdenskrigen 3,16 Procent, men i Slesvig Nord for den nuværende Grænse var Tabet 3,40 Procent. Dr. Karl Alnor har i »Der Schleswig-Holsteiner« forklaret det særlig store Mandedfald derved, at »Tropperne fra det 9. Arme-korps' Omraade var som de fra Naboomraaderne anerkendt gode Soldater og blev derfor med Rette foretrukket ved svære Kampopgaver«. Dermed har ogsaa denne fremtrædende Kieler-Agitator sagt god for den nordslesvigske Soldats Forhold under den store Krig.

De fire onde Aar 1914—18 var ikke nogen Smilets Tid for Nordslesvigerne og mindst for Soldaterne, naturligvis. Alligevel kom ogsaa da et vist — lidt besk — Lune undertiden til Udtryk. — I de haarde Tilbagetogskampe i Flandern og Nordfrankrig i 1918 deltog en Sønderjyde fra Overjerstal. Lad os f. Eks. sige, at Tyskerne først blev slaaet ved Chateau-Thierry, derpaa trængt tilbage fra Soissons og endelig ogsaa fra St. Quintin. Derom vilde Soldaten skrive hjem, men da Censurmyndighederne havde forbudt at omtale noget Tilbagetog — officielt kendtes jo kun

Sejrs-Bulletiner — skrev han i Brevet: »Vi har sejret overlegent ved Chateau-Thierry, vi har uimodstaaelig kæmpet os frem til Soissons, vi har heltemodig erobret St. Quintin. Hvis vi bliver saadan ved at sejre os fremad, tør jeg love, at vi snart ender i Overjerstal!« Det blev forstaaet.

Nogle tyske Soldater sad og drak paa en Kro i en af Garnisonsbyerne. Det var lige efter, at England havde meldt sig blandt Tysklands Fjender og derfor var blevet ramt af Banstraalen »Gott strafe England!« Soldaterne drak ofte paa den populære Forbandelse, og hver Gang, de gjorde det, rejste de sig højtideligt op. Ved Siden af dem sad en Nordslesviger, der lod som ingenting. Omsider blev de andre opmærksom derpaa, og krænket i deres patriotiske Følelser gav de ham grove Ord, fordi han undlod at deltage i Ceremonien. Han svarede dem lunt og stille: »Æ er et saa religiøs«. Tyskerne saa lidt forvirret paa hinanden, men enedes sluttelig om, at s a a var det naturligvis en anden Sag. —

Armeen ved ikke, hvad den gør: den indkalder Lorens Filskov.

Den nordslesvigske Soldat var under Krigen en stilfærdig, ja, vel næsten en tavs Mand. Men fra denne Regel var der enkelte Undtagelser, blandt denne Folkegruppes Soldater som blandt andres. Naar Natur eller Omstændigheder vilde det, kunde der alle Vegne opstaa en »Soldaten Svejke« eller Fætre til ham. For Nordslesvigs Vedkommen-de var Lorens Filskov fra Møgeltønder den store Undtagelse, formet baade af hans Natur og af de tilstødende Omstændigheder. Havde Generalfeltmarskal Moltke blot anet, hvad Hæren gennem tre lange Aar maatte døje med Købmanden fra Møgeltønder, var han enten gaaet til Kejseren og havde hindret hans Indkaldelse, eller han havde nedlagt Overkommandoen.

Men Moltke anede ingenting, modtog heller ingen Advarsler fra de kyndige, og derfor blev Filskov i Foraaret 1915, 38 Aar gammel, indkaldt til Hæren, skønt han i sin

Tid paa Sessionen havde faaet Brev paa at være ubrugelig til al Krigstjeneste. Saa sent som i 1912 havde han været meget haardt angrebet af Iskias og kunde i den Anledning møde med et helt Bundt af Attester. Der blev bare ikke taget Hensyn til dem. Det er jo en kendt Sag, at der ved Krigs-Sessionerne over det ældre Mandskab blev gjort Brug af hemmelige Lister, hvor der ved dansksindede Mænds Navne var gjort den Tilføjelse: »Dansker — bør indkaldes, hvis det er muligt«. Købmanden fra Møgeltonder har utvivlsomt staaet paa en saadan Liste.

Da Filskov ved Krigens Udbrud i August 1914 var blevet transporteret til Flensborg, hvor han sammen med andre gode danske Mænd fra Tønder Amt blev holdt i Varetægtsarrest i flere Uger paa Navigationsskolen, havde Forstanderen paa Bylderup Bov Station grinende spurgt Filskovs revolverbevæbnede Ledsager, hvad der nu vilde blive gjort ved ham.

— Der Filskov, der das grosse dänische Maul gehabt hat, der wird natürlich erschossen! svarede Revolvermanden.

Naa, skudt blev Filskov dog ikke, hverken da eller siden, men straks da han i Foraaret 1915 maatte springe Soldat, mærkede han paa mange Ting, at han var Genstand for særlig Opmærksomhed, sikkert fordi han var sværtet hjemmefra, antagelig af »Den tyske Forening for Nordslesvig«, der havde sit Sæde i Toftlund. Det var tydeligt, at visse Folk gerne saa ham ude ved Fronten snarest belejligt, og da han havde faaet Færten af det, blev hans Valgsprog: Det er livsfarligt at være sund, for efter hvad man siger, skyder Soldaterne med skarpt derude! Selv naar Lorens Filskov stod overfor den store Alvor, fornægtede hans medfødte Humor sig ikke, og netop paa sin humoristiske Sans samt paa sin uafhjælpelige civile Klodsethed og sine smaa Gebrækligheder opbyggede han den Skikkelse, som blev en Fabel i de nordtyske Garnisoner, men som til Gengæld holdt ham fri af hans Forudbestemmelse: Fronten. —

I Güstrow. — En Kanonér, der maa begynde sin militære Løbebane fra Grunden af.

Lorens Filskov skulde til en Begyndelse gøre Tjeneste ved Kanonéerne i den store Garnisonsby Güstrow i Mecklenburg, og jo nærmere Toget kom Güstrow, des tydeligere mærkede han den gamle Iskias bryde op igen. Til Slut var der slet ingen Tvivl! Sit Indtog i Byen holdt han i foroverbøjet Stilling, støttende Lænden med højre Haand. Det kneb, da den Tid kom, allerede haardt nok for ham at aflægge Faneeden, Eden paa i Krig som i Fred at ville tjene Kejser og Rige i Lydighed og Troskab, thi efter Reglementet skulde den aflægges med venstre Haand paa Kanonen og med højre Haand i Vejret, hvorved han fik en betydelig Slagside, der kun stod daarligt til den højtidelige Situation. Filskov fik faktisk aldrig »bandet« ordentligt, det blev kun til et lille beskedent: s'gu!

Det viste sig hurtigt, at Kanonér Filskov maatte begynde sin militære Løbebane helt fra Grunden af. Da han mistænktes for at være Simulant (hvilket saarede ham stærkt, thi enhver burde kunne se paa ham, at han var villig til at optage Kampen for Fædrelandet, blot Helbredet vilde holde), blev han udleveret til en Underofficer, som var Specialist i at lære Folk at gaa, en Evne, der som bekendt er en Grundbetingelse for at kunne deltage i Marchture og anden mandig Idræt. Nu var det jo ikke saadan, at Filskov fik en Gangkurv stillet til Raadighed, nej, Befalingsmanden gik rundt om ham og svingede med Sablen, idet han udstødte en lang Række spruttende Eder, der dansede mellem Benene paa Kanonéren som knaldende Skrubtudser en Nytaarsaften, men efter en halv Times Eksercits maatte han give op: Filskov slæbte stadig det højre Ben efter sig i Gruset.

Da Kompagniet omsider ikke gad se mere paa den mislykkede Kanonér, blev han indlagt paa et Lazaret til Observation. Her havde Filskov det rigtig rart, men kun indtil hans Papirer ankom og blev læst; saa var Herligheden forbi. Dagen efter sagde Skrивeren til ham, da han mødte ham ude paa Hospitalsgangen:

— Naada! Du skal nok ordentlig for i Morgen. Du skal løbe herude paa Gangen for Overlægen!

Allerede paa dette Tidspunkt havde Filskov stiftet Bekendtskab med en belgisk Krigsfange, der gjorde Tjeneste som Karl paa Lazarettet. De havde vekslet nogle Ord med hinanden, og da Belgieren forstod, at ogsaa Filskov var Anti-Prøjser, stod de paa en god Fod.

Filskov sov ikke godt om Natten før den store Prøve.

Dagen kom. Paa Hospitalsgangen havde ikke blot Overlægen, men ogsaa flere almindelige Læger og et Par Officerer indfundet sig . . . hvide Kitler og Uniformer imellem hinanden.

Kanonéren stod og skuttede sig foran det fine Selskab.

— Løb! kommanderede Overlægen.

— Det kan jeg ikke! svarede Filskov.

Overlægen blev ved at kommandere: Løb! men da Filskov stadig blev staaende med den højre Haand hvilende paa Lænden, tog en Menig ham under den ene Arm, en Læge under den anden og satte i Løb med ham ned ad Gangen. Benene slæbte efter Kanonéren. Han skreg som en stukket Gris.

Dog, ogsaa i Prøvelsens Stunder havde Filskov Øjnene med sig. Under den lange Rutschetur bemærkede han, at nede i den anden Ende af Gangen kom Belgieren netop ud fra Køkkenet bærende paa en stor Bakke, hvorpaa stod (som en trist Optælling senere viste) 32 Krus dampende Kakao. Filskov, der var parat til at klynge sig til et Halmstraa, øjnede her sin Redning. Idet det ejendommelige Optog suser forbi Belgieren — flere af de tilstedeværende var i Ophidselse løbet med — griber Filskov ham i Drejls-trøjen og de 32 Krus Kakao slaar nogle Saltomotaler ud over Vægge og Døre, hen over Officerernes Uniformer og Medicinernes hvide Kitler. Almindelig Forvirring opstod. Lægerne, hvoraf nogle nu nærmest lignede Zulukaffere, enedes om, at stærke videnskabelige Grunde talte for, at Forsøgene maatte opsættes indtil videre.

Filskov blev ført i Bur.

Da Redaktør Skovrøy fik Indkvartering.

Kanonér Filskov blev senere forflyttet til et »Røde Kors«-Hospital, som øjensynligt var finere end de almindelige. Overlægen var Adelsmand, og der herskede en »god Luft«, i hvert Fald hvis Soldaternes Papirer ikke gav Anledning til andet; hvad Filskovs angaar, gik der nogle Dage, inden de blev eftersendt, og i den Tid kunde Bukken blandt Faarene jo ikke udpeges. Da saa en Lørdag en Del af de øvrige Patienter traadte an for Overlægen og anmodede om Orlov — en Gunst, der hidtil var ham forment — gjorde Filskov det samme, og glad var han, da han gled ind under den almindelige Amnesti. De gamle Kompagnikammerater, som han mødte, da han ilede mod Banegaarden, og som jo kendte hans Rygte, var ganske vist betænkelige og rystede paa Hovedet ad hans Forehavende, men Filskov dampede munter af til Nordslesvig. Maaske dannede denne Orlov Indledningen til en almindelig Omvurdering af hans Indsats ved Kanonerne? I det Haab tændte han sig en Cigar og glædede sig til Gensynet med Kone og Børn.

Han havde dog ikke opholdt sig to Timer i Hjemmet, før den gamle Kommuneforstander Jensen stillede med et Iltegram, hvori der stod: »Der Kanonier Filskov ist sofort nach Güstrow abzuschieben«, hvilket vil sige saa meget som, at man i Güstrow imødesaa Kanonérens Nærværelse snarest. Det rigtige Militær havde altsaa opdaget Fidusen med Overlægen.

Lorens Filskovs Kone græd sine modige Taarer, og det var naturligvis i det hele en trist Historie. Købmanden tog sig dog den Frihed at blive til næste Morgen. Da han omsider kom til Tønder, viste det sig, at Toget gik en Time senere end beregnet. Filskov var jo i fuld Krigsmaling, og ved Tanken herom fik han et ellevildt Indfald: han vilde benytte Ventetiden til at aflægge sin nære Ven, gamle Redaktør P. Skovrøy, et Besøg af en særegen Art. Det kunde jo ikke hjælpe at hænge med Hovedet! Filskov bankede haardt paa hos Skovrøys og trak Hjælmen godt

ned i Panden. Da Husbestyrerinden, som lige var staaet op, lindede ved Døren, spurgte Soldaten barsk:

— Wohnt Redaktör Schofrøi hier?

— Jo, det var da rigtigt nok. Han boede her.

— Ein Mann Einquartierung!

Ved Udsigten til denne Indkvartering blev Kvinden ganske ulykkelig. Hvad skulde de dog stille op med denne Soldat?

— Hr. Skovrøy er en gammel Mand! jamrede hun.

— Einerlei! Ein Mann Einquartierung!

— Jamen, søde Soldat! forsøgte Husbestyrerinden, ganske oprevet.

— Einerlei! In Europa ist Krieg! — Filskov blev ubarmhjerter ved sit.

— Men jeg maa da først tale med Hr. Skovrøy, bad den ulykkelige og aabnede omsider Døren helt for den barske Nødvendighed.

— Sprechen Sie mit Herrn Schofrøi!

Den strenge Soldat traadte nu indenfor, og i Stuen ved Siden af saa han Redaktør Skovrøys gamle graa Hoved lette sig fra Pudren. Skovrøy var ikke staaet op i Dag. Han var utilpas og iøvrigt kendt for at være meget forsigtig med sit Helbred.

Filskov traadte hen til Sengen i det halvmørke Soveværelse; Rullegardinet var endnu ikke skubbet op. Den gamle Redaktør klynkede, og Husbestyrerinden vred sine Hænder ved Tanken om den Forstyrrelse, der overgik det stille Hjem. Nu forlangte Soldaten tilmed at komme i Seng. Han trængte til det, sagde han. Skovrøy forsikrede i Overensstemmelse med Sandheden, at han, bortset fra Husbestyrerindens, kun havde den Seng, han selv laa i.

— Das macht nichts! Das Bett ist ja gut! svarede Kanonieren og begyndte at afføre sig sine Klæder.

Ved dette Syn rejste Haarene sig rigtigt nok paa Skovrøys Hoved, og som et sidste Forsøg paa at afværge Katastrofen oplyste han med en næsten besværgende Stemme, at han var syg. Syg var han!

— Das bin ich auch! meddelte Soldaten, idet han

skrævede ind over Sengen, mens dens hidtidige Eneherre maatte humme sig, det han kunde.

Men nu blev den haardt prøvede Skovrøy først for Alvor betænkelig.

— Hvad fe-fejler De da? stammede han og rejste sig skrækslagen paa Albuerne.

Men Sengekammeraten, han var søvnig; han gabede og svarede let irriteret over sin Værts Nysgerrighed:

— Nah, das ist nur ein bischen Typhus!

Kun lidt Tyfus.

Hvordan Skovrøy havde det i de første Sekunder efter denne Oplysning, ved kun han selv. Filskov erindrer ikke andet, end at Sengen rystede saa underligt. Omsider vovede den gamle Redaktør nærmere at iagttage den syge Soldat, sikkert for at blive klog paa, hvor fremskreden Sygdommen var. Og saa kom det jo pludselig:

— Naa, er det dig, din tombe Karl!

Derpaa fik de Morgenkaffe paa Sengen.

Paa Nattevagt i Hestestalden.

Ved Tilbagekomsten til Güstrow fik Lorens Filskov en skarp Reprimande. Men det var nu ikke det værste. Nej, værre var det, at en Patrouille faa Dage efter førte ham til Sindssygehospitalet i Rostock; paa Nerveafdelingen her blev han af en hel Skare Læger, hvoriblandt en verdenskendt Specialist fra Berlin, gjort til Genstand for en meget grundig og lidet hyggelig Prøve, hvorved ethvert tænkeligt Instrument lige fra Jernheste med Sadler til elektriske Prikkemaskiner blev anvendt. Ogsaa smertefulde Undersøgelser paa Operationsborde var han, navnlig i de første Maaneder, undertiden ude for.

I denne Beretning om Filskov som Soldat tæller vi jo overhovedet, ligesom Soluret, kun de lyse Solskinsdage. Selvfølgelig lod det tyske Militærapparat sig ikke uden videre spille paa Næsen, selv ikke af en Filskov. Ved mange Lejligheder var det kun Bevidstheden om, at det var livsfarligt at være sund, som gjorde det Energiopbud muligt, der udkrævedes, for at Filskov kunde staa Prø-

verne igennem, saa at Lægerne raadville slap denne mærkelige Mand. I Kampen mod Militæret var hans Humor ham dog som sagt en stor Hjælp; ved at mobilisere sin Fantasi og humoristiske Sans formaaede han at lægge sig tæt op ad Formlen for Sven Duva: »Ett dåligt huvud hade han, men hjärtat, det var gott«. Ja, det vil sige, ingen tvivlede i og for sig om, at denne mærkelige Dansker var en velbegavet Mand, men han opfattedes nærmest som en upraktisk, maaske kunstnerisk Begavelse, en Mand, der var klogere paa Himlen end paa Jorden, og det var netop en saadan Opfattelse, Filskov søgte at tilrettelægge, for hvis den vandt Hævd, saa var han dermed placeret midt ude i den Ansvarsløshed, for ikke at sige Utilregnelighed, der i høj Grad lettete ham Opgaven: at holde sig lige langt fra Østfront og Vestfront.

Ogsaa Nervelægerne i Rostock slap ham med en stille Hovedrysten.

Efterhaanden som Filskovs Omgivelser fortvivlede over ham, blev han sat til de mærkeligste Ting; dog, ingen kunde nogensinde klage paa hans gode Vilje. I Güstrow optraadte han ikke blot som Gaardskarl og Rengøringskarl, men ogsaa som Bregneplukker. En større Ekvipage kørte en Tid lang ham og nogle andre Halv-Patienter halvanden Mil ud i en Skov, hvor der skulde plukkes Bregner. Hvis Filskov en Dag syntes, han var særlig daarlig tilpas, lod han sig løfte op i Vognen som et Svøbelsesbarn og ankommen til Skoven behandle paa samme Maade. Det meste af Tiden sad han og soled sig i en Skovlysning. Det hele Apparat var i Virkeligheden sat i Scene blot for at blive Filskov og hans Iskias kvit, og da den stærkt bemandede Vogn i Reglen vendte tilbage kun kvart fuld af Bregner, hed det sig i den store Garnisonsby, at Filskov simpelthen var Tysklands dyreste Soldat. En Officer havde kun een Oppasser, men under gunstige Omstændigheder kunde Filskov — i hvert Fald indirekte — have en 5—6 Stykker.

Ogsaa som Hestepasser forsøgte Filskov sig i Güstrow. Udstyret med en Flagermuselygte stillede han en Aften,

stadig støttende Lænden med højre Haand, som Nattevagt i en Stald, der husede 16—18 Krikker. Han havde i Forvejen gjort opmærksom paa, at hans Talent for Omgang med Heste ikke var stort, men der hjalp intet »kære Mor«. Ordren lød paa, at hvis en Hest i Nattens Løb rev sig løs, skulde han optræde energisk mod en saadan Uorden og hurtigst mulig binde Dyret.

Ængstelig for, at Hestene skulde sparke bagud, sneg Filskov sig, da han tiltraadte sin Vagt, langs Muren i den søtduftende Stald. Og længe varede det desværre ikke, inden et Par Heste begyndte at sparkes. Da Vagten, der paa Afstand havde udtalt nogle neddyssende Ord, iagttog, at de ogsaa rev sig løse og tilmed under en Duel paa Bagbensspark trampede en Trillebør og forskelligt andet Inventar i Stykker, gjorde han hurtigt det Regnskab op, at et Menneskeliv trods alt var mere værd end en Hests, og barrikaderede sig saa i en tom Baas, hvorfra han med Rædsel, men i Sikkerhed, iagttog Slagets vilde Gang.

Hidkaldt af Detonationerne fra Stalden ankom Dagvagten en Time før sædvanlig. Da han havde faaet et Overblik over Ødelæggelsens Vederstyggelighed, spurgte han sin Kollega, Nattevagten, hvad han egentlig havde lavet, hvortil Filskov med Rette kunde svare, at det skam ikke var ham, der havde lavet noget, det var Hestene, og det hele maatte komme paa deres Regning. Det stod Filskov klart, at han var pligtig til at sætte sit Liv ind ved Fronten, men netop derfor vilde det være en daarlig Økonomi at sætte det til i en sølle Hestestald, forklarede han med ivrige Gebærder.

Og saa skyndte Filskov sig til Lønningsparaden, for der tillod hans Helbredstilstand ham altid at møde paa Pletten.

I Berlin. — Til Genopdragelse i de elendiges Regiment.

Efter nogen Tids Sygeorlov hjemme i Møgeltønder — i Güstrow havde han Tid efter anden ligget paa ikke mindre end 5 Lazaretter — indtraadte Filskov paany i Krigstjenesten, men denne Gang i 4. Garderegiment zu Fuss i

Berlin. Dette Regiment var et saakaldt »Sammelstelle«; her opsamledes de mere eller mindre medtagne Soldater for at komme til Hægterne igen, hvorefter de naturligvis skulde afgaa til de Regimenter, hvor Fjendens Ild havde gjort lyst i Rækkerne. Nogle unge energiske Officerer forestod til daglig Havaristernes Genopdragelse.

Skønt 4. Garderegiment zu Fuss altsaa ikke var nogen glansfuld Formation indenfor Hæren — det var nærmest de elendiges Regiment — var Filskov dog heller ikke her imellem de fremmeste. Hans Major, von der Tann, der som Civil var Mediciner, fattede imidlertid hurtigt Interesse for den aabenbart lidt svagelige, men altid venlige og pligt-opfyldende Soldat. Han paalagde indtrængende Filskov, at tygge hver Mundfuld Mad mindst 40 Gange, for det befordrede Stofskiftet, og deraf ahang saa meget, sagde Majoren. Han tilføjede: Vi skal dog først og fremmest sende s u n d e Soldater til Fronten! Og det forstod Filskov jo saa udmærket.

Ved Morgenmaden fik Soldaterne altid udleveret 3 Rundstykker af de flade haarde. Erindrende Majorens indtrængende Paalæg gik Filskov allerede Morgenen efter igang med en samvittighedsfuld Tygning. De andre haspede som sædvanlig Maden tankeløst i sig, Filskov derimod tyggede med samme Taktfasthed, som Stemplet gaar i en Dampmaskine. Men da hans Kompagni stillede op i Gaarden, opstod der stor Forvirring, eftersom der manglede en Mand, den stadig tyggende nemlig. Enhver gammel Soldat ved, at intet kan lave Uro som et Hul i Geledet. Endelig fandt man paa at kigge ind gennem Vinduet til Markenderiet, og dør sad jo Filskov uden endnu at have tilendebragt sit Morgenmaaltid. Feldweblen sendte en Mand ind: om Filskov øjeblikkelig vilde komme ud?

— Det kan jeg ikke, forklarede Soldaten, jeg har Ordre til at tygge min Mad 40 Gange, og jeg er langt fra færdig endnu.

Da Feldweblen selv kort efter kom styrtende ind, fik han den samme Forklaring. Filskov, der mente sig i Ly af et af de sikreste Værn i den tyske Hær, nemlig en Over-

ordnets Befaling, erklærede, at han udmærket indsaa det aparte i Situationen, men han manglede desværre endnu halvandet Rundstykke.

— Fuldstændig ligeegyldigt! Er De blevet aldeles forrykt! brølede Feldweblen, som var en baade dygtig og tjenstivrig Officer.

— Ja, naar Hr. Feldweblen vilde overtage Risikoen i Forholdet til Majoren, mente Filskov, saa . . .

Kompagniet stillede op paany, omsider fuldtalligt. Feldweblen gik til højre Fløj for at stramme Geledet af. Men kort efter traadte Filskov, sikkert slemt forpint af Iskias, tre Skridt frem og sagde henvendt til Feldweblen:

— Jeg turde vel ikke bede om en Stol at sidde paa?

En saadan Anmodning fremsat fra Geledet af en tysk Soldat bebudede for Feldweblen intet mindre end Verdensordenens nær forestaaende totale og endelige Sammenbrud. En Mand siddende paa en Stol midt i Kompagniet! I en Gyngestol maaske? Hvadbehager! Næsten jamrende udbrød han:

— Wollen Sie mir den ganzen Betrieb stören . . . vil De ødelægge hele Virksomheden her for mig?

Men saa kom Vreden og Hidsigheden pludselig op i Feldweblen. Han klappede i Hænderne, ligesom naar man vil jage et ubehageligt Væsen bort, og sprutrød i Ansigtet raabte han til Filskov:

— Ka' De komme væk, Mand! Væk med Dem! La' mig aldrig se Dem mere, aldrig! Jeg holder det ikke ud længere . . .

I de følgende Dage undgik Filskov saa det mest mulige at falde sit Kompagni til Byrde. Næsten fra Morgen til Aften drev han omkring i Tiergarten og i Zoologisk Have; her stod han i Timevis og saa paa Isbjørnen, der ustandselig travede frem og tilbage i den samme Sløjfe bag Gitret. Frem og tilbage, som om den maalte Evigheden, tænkte Filskov, der jo ogsaa følte, at han havde andet Steds hjemme.

Ulanens Solo-March gennem Berlin.

Dog denne Tilstand kunde jo ikke opretholdes i Længden, og da der ikke øjnedes nogen Mulighed for at rose Filskov bort til et andet Kompagni, hvilket ellers jævnlig var sket — oh, ein sehr anständiger Mann! forsikrede hans Foresatte ivrigt, naar en saadan Mulighed forelaa — blev det besluttet at gribe til en anden, heller ikke ukendt Udvej: at indlægge ham til Observation paa et Lazaret. Filskov ankom til Lazarettet en Lørdag Aften. Det var lige blevet oprettet, og der var kun fire Patienter foruden den nyankomne fra 4. Garderegiment zu Fuss. Søndag Morgen skønnede Lazaretinspektøren, som netop den Dag gerne vilde hen til en Familiefest, at han nok kunde give de fire Mand Udgangstilladelse, men hvad skulde han saa gøre ved Hr. Filskov, der gik omkring og trykkede sig i et Sæt Drejlstøj, fordi hans Mundering endnu laa hos Kompagniet. Filskov var dog imødekommende; dels var hans Iskias aldrig saa slem om Søndagen, dels havde han erfaret, at Købmand Fink, Aabenraa, og Bankdirektør Andreassen, Tønder, der ogsaa var indkaldt til Militærtjeneste, opholdt sig i Berlin, og dem vilde han gerne tale med. Imidlertid: gaa paa Gaden i Drejlstøj kunde han anstændigvis ikke. Inspektøren fandt saa en gammel Ulanuniform frem. Om Filskov mente, han kunde klare sig med den? Jo, det kunde han nok, skønnede han, skønt den var rigelig stor, og skønt han endnu aldrig havde forsøgt sig ved Rytteriet. Naar blot han kunde slippe for at kravle op paa en Hest . . .

— Men sig mig: Er De uddannet? Forstaar De at hilse en overordnet paa Gaden? spurgte Lazaretinspektøren fuld af bange Tvivl.

— Av! tilstod Filskov. Det var skam hans svage Punkt, for som Hr. Inspektøren vidste, led han af Iskias, og deraf fulgte, at naar han førte Haanden til Huen, var han tilbøjelig til at falde bagover. Denne lille Ejendommelighed havde, indrømmede Filskov, vel nok i nogen Grad hemmet hans Karriere, men i hvert Fald i den foreliggende Situa-

De tre Brødre Filskov — af Lorens F. kaldet „De tre Musketerer“ — under et Sammentref i Hamborg i 1917. Til venstre Tysklands dyreste Soldat, Købmand Lorens Filskov, Møgelstønder, i Midten Redaktør Tycho Filskov, Tønder, og til højre Skibsinpektør Absal Filskov, nu Aalborg. Kanonen er mod Sædvane velklædt; hans Brødre havde nemlig nægtet at lade sig fotografere sammen med ham, medmindre han iførte sig en nogenlunde anstændig Uniform.

tion vidste han Raad: Inspektøren kunde blot give ham et Kommisbrød at gaa med under Armen, for saa fritog Reglementet ham jo for at gøre Honnør, og han kunde nøjes med at indtage den saakaldte »stramme Haltung«, hvis han mødte en Befalingsmand.

Da Lazaretinspektøren selv stod og trippede for at komme afsted, gik han ind paa Forslaget. Iført den rigelige store Ulansuniform og med sit Kommisbrød under Armen stod Filskov en halv Time efter nede paa Gaden og begav sig — i det ydre ikke ulig en Klovn, der holder sit Indtog i Manegen — paa Vej til det Hospital, hvor hans Landsmænd var at træffe.

Da den midlertidige Ulan var kommet et Stykke ned ad Gaden, øjner han forude en Officer i blændende Pragt, med Fjerbusk, talrige Ordner paa Brystet o. s. v. Allerede paa Afstand stod det Filskov klart, at det maatte dreje sig om et stort Kreatur (i Virkeligheden var det kun en Kaptajn i Galla, han havde for sig), og han besluttede derfor at give Officeren al den Honnør, han kunde tilkomme, for i den Retning var han aldrig smaaling. Filskov indsaa fuldt vel, at i dette Tilfælde var »stramme Haltung« ikke nok, nej, han maatte vise hele sin Kunst, han burde tillige træde ned fra Fortovet og gøre Front. Maaske var det selve Generalfeltmarskal von Falkenhayn, Herren dér.

Paa seks Skridts Afstand af den fine Officer paabegyndte Filskov Operationerne. Med den Blanding af Lune og ægte Klodsethed, som var ham egen, traadte han ud i Rendestenen, gjorde Front og indtog »stramme Haltung« med Kommisbrødet under Armen og Øjnene stift fæstede paa den herlige Skikkelse.

— Sig mig, hvad er egentlig Meningen? spurgte Kaptajnen forbavset.

— Jeg gør Front, Hr. General!

— Mon De har det rigtig vel?

— Nej, desværre, Hr. General! Det er ikke saa godt med det højre Ben.

— General! Vil De lave Grin med mig? truede Kaptajnen.

— Nej, paa ingen Maade, Hr. General! svarede Filskov forfærdet. Han stod stadig og struttede med sit Kommisbrød.

Kaptajnen fik ledt sin Lommebog frem og begyndte at spørge efter Soldatens Kompagni, Nummer o. s. v. Men nu bekræftede det sig virkelig, at Filskov ikke havde det saa godt, og det var nok ikke blot Benet, der var noget i Vejen med. Hans Oplysninger var meget taagede, og det endte med, at den saa overdaadigt honorerede »Generalfeltmarskal« stak Notitsbogen i Lommen igen, idet han med en opgivende Haandbevægelse erklærede:

— Jeg beklager Dem virkelig!

Det har man for sin gode Vilje! tænkte Filskov og fortsatte sin ejendommelige Solo-March gennem Berlins Gader. — Hos Andresen og Fink erfarede han, at Rigsdagsmand H. P. Hanssen og Landdagsmændene Nis Nissen og Kloppenborg Skrumsager vistnok kunde træffes paa »Hotel Fürstenhof«, og han besluttede saa at aflægge dem et Besøg; maaske kunde H. P. Hanssen gøre noget for, at han blev hjemsendt som for stedse ubrugelig til al Krigstjeneste eller dog fik en langvarig Orlov.

Paa »Hotel Fürstenhof«.

Filskov gik til »Fürstenhof«.

Den falske Ulan skubbede sig ind gennem det store Hotels roterende Glasdør. Dér stod han saa med samt sit Kommisbrød. I den mægtige Foyer, der var fyldt med Palmer og Pinjer, promenerede nogle Gæster frem og tilbage paa de tykke røde Løbere. Fra de bageste Sale hørtes en fjern Musik, og i selve Restauranten sad høje Officerer med deres Damer og nød Eftermiddagen omkring det plaskende Springvand. De mange Lysreflekser fra Krystalkronerne gjorde helt ondt i Øjnene.

Da Filskov et Stykke Tid — med en Interesse, der iøvrigt syntes gensidig — havde iagttaget denne for ham saa fremmede Verden, rejste en Officer sig fra et at Bordene og gik langsomt hen til Soldaten, fulgt af en Skare Gæsters undrende Opmærksomhed.

Allerede paa dette Tidspunkt af Krigen hørte det til god Tone at tiltale Soldaterne derude fra Fronten med Venlighed.

— Sig mig, Kammerat, hvad er egentlig Deres Ærinde? spurgte Officeren prøvende.

— Naa, jeg vilde bare se, hvorledes det gaar til her, for — *es geht schwer zu draussen!* sagde Filskov og vidste nok, hvad han sagde.

Officeren fik vist lidt ond Samvittighed ved Tanken paa de blodige Rytterangreb, som denne stærkt medtagne Ulan aabenbart kom lige fra . . . derude!

— Stakkels De! sagde han — søger De ellers nogen her?

— Ja, jeg skulde tale med Rigsdagsmand H. P. Hanssen, der vist har et Værelse paa Hotellet; det er en Landsmand af mig.

Officeren førte Filskov hen til Portieren; endnu en militær Person kom til, og mellem de tre Mænd udspandt sig en kort lavmælt Samtale. Filskov stod i nogen Afstand med sit Kommisbrød, der øjensynlig ogsaa spillede en Rolle i Diskussionen; de kiggede i hvert Fald gentagne Gange efter det.

Forhandlingerne endte med, at det ikke skønnedes hensigtsmæssigt at føre den ejendommelige Ulan op til Rigsdagsmanden. Portieren benægtede, at H. P. Hanssen var tilstede, og da Filskov protesterede, skubbede Herrerne ham stiltørdigt hen til den store Svingdør og roterede ham ud af Hotellet.

Det regnede lidt ude paa Potsdamer Platz. Filskov skuttede sig, hev op i Bukserne og fortsatte sin Vandring.

I Hamborg. — Filskov forspilder en Chance for at komme med til Rumænien.

Efter den saa bevægede Tjenestetid i Berlin blev Lorens Filskov forflyttet til Hamborg, dog havde han forinden haft 2—3 Maaneders Sygeorlov i Nordslesvig, maaske mindre fordi han trængte til Hvile, end fordi Hæren gjorde det. Denne Orlov fik en dramatisk Afslutning. Filskov havde nemlig befundet sig saa godt hjemme i Møgeltønder,

at han under Paaberaabelse af sin haardnakkede Sygdom sad Tilbagekaldelsesordren overhørig. Men en skønne Dag stillede en Løjtnant og fire Mand derude. Affæren endte med, at Købmanden transporteredes til Tønder, hvor han i halvandet Døgn havde Æren af at sidde i samme Celle som den, hvori Redaktør Skovrøy i sin Tid afsonede den meget omtalte Fængselsstraf »for en Ordens Skyld«.

Ankomsten til Hamborg skiftede Filskov til en vis Grad Sygdom. Nærmest af Hensyn til sin personlige Bekvemmelighed besluttede han at lade den meget krævende Iskias træde noget i Baggrunden og i Stedet at slaa sig paa Forstoppelse (Obstipatio). I Længden blev det jo temmelig anstrengende at gaa foroverbøjet, støttende Lænden med Haanden.

Filskovs Entre i Hamborg var netop saa beskeden, som han helst vilde det. Han blev ansat ved et Arbejdskompagni som Kartoffelskræller, og normalt er det jo ikke nogen Stilling, der kalder paa Offentlighedens Opmærksomhed. Men ak, længe varede det ikke, før han hørte nyt fra sin Forbindelse paa Kompagnikontoret (en saadan hemmelig Ledning forstod han altid at skaffe sig), og denne Gang var Nyhederne mørke: Skriveren lod ham forstaa, at der var kommet forskellige ubehagelige Øvrighedsmeddelelser hjemmefra. Og ganske rigtigt, meget kort Tid efter fik han Ordre til at melde sig ved et Kompagni, som næsten øjeblikkelig skulde afgaa til Rumænien, til den rumænske Front rentud sagt. Nu skulde der aabenbart gøres kort Proces med Filskov. — Han trak sig tilbage i Stilhed for at overlægge sig Situationen.

Da Morgenens for Kompagniets Afrejse til Balkan op- randt, stod den tapre Soldat i Geledet sammen med alle de andre. Paa hans Ryg hang den fulde Oppakning, og paa hans Ansigt lyste den Pligtfølelse, som præger den fast besluttede Mand, dog iblandet et diskret Skær af Svagelighed. »Allons enfants . . . nun geht es nach Rumänien!« Enhver kunde se paa Menig Filskov, at han følte det som sin Sag at synge for paa Vejen til Banegaarden.

Soldatens Udrustning var upaaklagelig korrekt, dog maaske med den lille Undtagelse, at der op af Tornystret ragede en Stump af en Gummislange med en Aluminiumspids. Det mystiske Apparat skulde jo have været stoppet bedre ned, men det havde Filskov vel glemt i sin Iver efter at komme til at slaas paa Balkan. En Skælm vilde gøre ham Bebrejdelser derfor.

Kompagnichefen holdt fra en Trappe en opildnende Tale til Folkene og udbragte et »Leve Kejseren!«

— Hoch, hoch! raabte Filskov.

Og saa begyndte Afmarchparaden. Officererne gik Række op og Række ned og undersøgte hver Mands Udrustning. Da Kaptajnen kommer til Filskov, faar han »tilfældigvis« Øje paa det, som rager ud af Soldatens Tornyster, og spørger forbavset:

— Was haben Sie dort?

Enhver kunde se paa den ivrige Däne, at han sandelig helst var fri for at svare; han stammede helt undselig:

— Ach, das bedeutet nichts.

— Ja, was haben Sie dort! gentog Kompagnichefen og nu i en strengere Tone.

Og saa maatte Filskov jo ud med Sproget. Jo, det var da et Klysterapparat, meddelte han. Sagen var den, at han havde lidt svært ved at faa Afføring, ja, somme Tider — hvis Kaptajnen vilde tillade — endog meget svært, og derfor turde han ikke drage til Krig i Rumænien uden at have . . . ja, altsaa have dette Klysterapparat med.

— Om han da troede, han kunde holde Strabadserne ude ved Hjælp af dette . . . Maskineri.

— Joh, det var Filskov aldeles overbevist om. Hr. Kaptajnen kunde tro, at naar der bare kom lidt Vand ind og op, saa gik det virkelig udmærket.

Kaptajnen gjorde brat omkring og samlede derpaa sine Befalingsmænd i en Halvkreds omkring sig til Raadslagning om Filskov og hans Apparat under Felittoget. Der blev sendt Bud til Kontoret efter hans Helbredsattester o. l. Det hele varede en halv Times Tid; saa styrede Kaptajnen,

mens hans Sabel skurede i Gruset, lige hen imod Filskov og sagde:

— Nej, De vil jo blamere hele Hæren! Saa langt er det dog ikke kommet med den tyske Armé, at vi maa sende en Jordemoder med hver Mand til Fronten. — Træd af!

Samme Eftermiddag blev Filskov indlagt paa Sygehuset. Dér laa han og græmmede sig over ikke at være kommet med til Balkan, men efter en Uges Forløb sporede Lægen dog helt gode Fremskridt.

Filskov træffer et Sproggeni.

I den følgende Tid virkede Lorens Filskov som en Slags Detektiv. Man var allerede nu saa langt henne paa Krigen, at mange Soldater ikke vendte tilbage fra tilstaaet Orlov, men skjulte sig f. Eks. i Hamborgs Slumkvarterer. Filskovs Opgave blev det hos Flygtningenes Forældre eller Kærester at oplede bortkastede Vaaben og Uniformsgenstande for at bringe dem tilbage til de militære Depoter. Med Revolver i Haand besteg han de skumleste Trapper i Storbyens mest berygtede Gader, og en Gang imellem kom han virkelig ogsaa tilbage med et Bælte eller en Patron-taske. Det var paa sin Vis en meget interessant Tid.

Men Fortiden forfulgte stadig Filskov, baade den fjernere og den nærmere. Han var en ivrig Jæger, og under en Orlov hjemme havde han en Aften begivet sig ud paa ulovlig Jagt sammen med et Par af Byens Mænd. Selve Arvefjenden, Overvagtmester Parbs, overraskede imidlertid Jægerne. Parbs, der var lykkelig som et Barn over sit Held, smilede grusomt og affordrede dem Bøsserne, men Filskov, der var i Uniform, erklærede kort og godt, at en prøjsisk Soldat under ingen Omstændigheder lod sig sit Gevær fratage — saa hellere dø paa Stedet! Skønt Filskov altsaa ved denne Lejlighed virkelig var optraadt soldatmæssigt, kom der dog en Anklage ud af denne Jagttur, med Forhør baade i Tønder og Hamborg. Parbs mente jo, at nu var Hævnens Time omsider inde!

Til Held for Filskov havde han, inden Gendarmen kom, kun naaet at skyde en Rotte, og til endnu større Held var

der netop paa det Tidspunkt fra Berlin udstedt et Opraab til hele det tyske Folk om at medvirke til Udryddelse af Rotterne: Ernæringens værste Fjender, der hvert Aar for-tærede lige saa mange Fødevarer som hele Arméen. Dette Sammenfald i Begivenhederne rettede Filskovs Situation noget op, for rent umiddelbart saa det jo ikke saa godt ud, at han nok kunde gaa paa Nattejagt under sin Orlov, naar han i Hamborg, mildt sagt, ikke rigtig formaaede at faa noget ud af Tingene. Saavel ved Militærrettens 3. Afdeling i Hamborg som ved Amtsretten i Tønder procederede Filskov energisk paa, at han — iøvrigt for første Gang i sit Liv — ved den paagældende Lejlighed havde nedlagt en af Hærens værste Fjender. Han gjorde just ikke Fordring paa nogen Dekoration i den Anledning — om han i Almindelighed stod til en Udmærkelse, var vel et Spørgsmaal, der burde overvejes helt for sig — men at straffe ham vilde dog være ganske urimeligt, fandt han. Det samme gjorde Amtsdommer Kettels i Tønder — Filskov blev fri-fundet. Det paastaas, at Overvagtimester Parbs aldrig helt forvandt dette Slag.

Rotteprocessen havde vakt en vis Opsigt, og efter Fri-findelsen var Filskov en ret interessant Person i Militærkredse i Hamborg; hans Ry som »Tysklands dyreste Soldat« havde virkelig faaet et kærkomment Supplement.

— Saadan vilde jeg ogsaa have dømt i den Sag! erklærede Feldweblen, da Filskov stillede ved sit Kompagni efter Frifindelsesdommen. En lille Kreds af Militærpersoner havde samlet sig om den tilbagevendte Dansker, og Feldweblen, der holdt af at vigte sig af omfattende Kundskaber navnlig i Juraen og Filologien, fortsatte:

— Men det er da et sært Maal, I har deroppe!

— Det er vort Modersmaal! svarede Filskov!

— Ja, Dansk er det dog ikke.

Jo, det mente Filskov nu alligevel, det var. Feldweblen og de omkringstaaende trængte ind paa Soldaten for at faa ham til at tale lidt Dansk, og tilsidst gav han efter. Filskov erindrede en Mundfuld »Vrøvelatin«, som hans Brødre havde vigtet sig med hjemme i Møgeltønder i den Tid,

de gik i Ribe Latinskole. Filskov rømmede sig og slog ud med Haanden:

— Serri sari compirasi serimpa! deklamerede han.

— Hvorledes kan det oversættes paa Tysk? spurgte Feldweblen interesseret.

— Jo, det betyder: Det Folk og det Land, man tilhører, skal man være tro! oplyste Filskov.

— Serri sari compirasi . . ., gentog Feldweblen langsomt og smagte paa Ordene. Jamen, saa lyder det danske Sprog jo næsten som Græsk! ivrede han.

— Ja, og det er skam ikke saa mærkeligt, forklarede Filskov; der er faktisk et nært Slægtskab mellem Dansk og Græsk, for en Søn af den i 1906 afdøde danske Konge, Christian den Niende, var jo i mange Aar Konge i Grækenland, maatte man vel huske.

— Sagde jeg det ikke nok! Naar man som jeg har en Smule Sprogtalent, kan man straks høre den Slags Ligheder, forsikrede Feldweblen og saa sig om i Kredsen efter Bifald.

Filskov indrømmede gerne, at Præstationen var al Ære værd.

En ærgerrig Drøm. . .

Den Estime, Rotte-Processen havde skabt Filskov, viste sig dog at være kun af midlertidig Karakter. Inden længe var han sunket ned paa det gamle triste Niveau. Filskov boede paa Kasernen, men hans Kompagni havde Stillingsplads i en Skolegaard i Nærheden. En mørk og graatung Morgen, da han var kommet lidt sent afsted, forvildede han sig ind paa en gal Stillingsplads. Han syntes nok, at der var paafaldende mange Ansigter, han ikke før havde set, men han ræsonnerede ikke dybere derover under den almindelige Hujen og Spektakel i Gaarden.

Da Kompagniet havde taget Opstilling, oplæste Løjtnanten en Meddelelse om, at der fra Berlin var ankommet en »Liebesgabe« paa 3 Pakker Kiks til hver Mand i Anledning af Hendes Majestæt Kejserindens Fødselsdag. Filskov stod imens og gned Øjnene for bedre at kunne orien-

tere sig; han kiggede paa sin Sidemand tilhøjre og paa Sidemanden tilvenstre og blev derved klar over, at han virkelig var gaaet galt i Byen. Han havde aldrig set de Mennesker før! Men da Auguste Victoria jo var Kejserinde over alle tyske Borgere og altsaa ogsaa over Lorens Filskov fra Møgeltønder, fandt han det kun rimeligt, at han udsatte sit Tilbagetog, indtil han havde faaet Majestædens 3 Pakker Kiks. Og det gjorde han.

— An die Gewehre! kommanderede Løjtnanten, da Uddelingen var tilendebragt. — Men nu var den ikke saa go' for Filskov mere, thi da han ikke, som de andre, var Infanterist, men i al Beskedenhed kun Kartoffelskræller o. l., havde han jo intet Gevær at gribe til; efter hans Reducering til Arbejdssoldat havde Krigsmagten kun betroet ham en lille kort Spade, som han ikke kunde eksercere med, endsige aflokke noget Skud; det var ikke nødvendigt overfor Kartofflerne. Da de andre røg til Geværerne, trak Filskov sig derfor stiltørdigt tilbage til Gaardens W. C. med samt sine 3 Pakker Kiks i Anledning af Kejserindens Geburtsdag.

I denne retirerede Stilling forblev Filskov i halvanden Time; saa mente han, at i hvert Fald Luften udenfor var ren. Et Skøn over hans almindelige militære Situation syntes dog nu at tilsige ham, at Reserverne var ved at være opbrugt. Lige forude var jo saaledes den alvorlige Reprimande, han vilde faa ved sit rigtige Kompagni for at være mødt smaa to Timer for sent. Sandheden var nok den, at Jorden begyndte at brænde under hans Fødder; han mærkede allerede Varmen under Saalerne.

Var det ikke bedst at komme paa et Lazaret igen? Jo vist saa! Da Filskov kom ud paa Hamborgs Gader, tillod han sig derfor at besvime paa et Sted, hvor Færdslen ikke var livsfarlig. Først Civile og siden Militære kom løbende til. De stænkede den havarerede Soldat med koldt Vand i Ansigtet og fik ham da ogsaa kaldt tilbage til Bevidstheden, dog først efter saa lang Tids Forløb, at Publikum forstod, Tilfældet var alvorligt. Filskov blev nu lagt paa en Baare, ført hen til det Kompagni, hvor hans Skulderstrop-

per viste, han hørte hjemme, og derfra bragt til Lazarettet ved Isebecker Kanal — det 13. han havde rekreeret sig paa siden Foraaret 1915. Her følte han sig snart atter som en Fisk i Vandet. Der var nu noget ved Lazaretter, som han ikke havde truffet andetsteds i Militæretaten . . .

Filskov laa her paa en Sygestue med en Snes Senge; den vendte ud til Kanalen, og sultne Maager baskede ustandselig ved Vinduerne for at bjerge sig en Bid. Patienterne havde deres Moro med de langvingede Fugle, men Filskov gik, da han var kommet lidt til Kræfter, et Skridt videre: han tænkte ogsaa paa Nyttens. Han konstruerede en Vinduesmekanisme, som gjorde det muligt for ham at ligge i sin Seng og ved Hjælp af et Stykke Sejlgarn trække Vinduet til, naar en Maage, lokket af Brødsmulerne i Karmenten, var kommet alt for nær. Med Forsigtighed kunde Filskov godt fange en 13—14 Fugle om Dagen, og det var derfor med Rette, at Kollegerne paa Stuen, lidt misundelige, kaldte ham »der Möwenfänger«.

Man var jo nu allerede saa langt henne paa Krigen, at Knapheden paa Levnedsmidler var meget følelig, og det gjorde derfor et særdeles godt Indtryk paa Lazaretinspektøren og andre, naar Filskov overleverede dem de fangede Fugle til Fortæring. Han fik paa den Konto mange smaa Lempelser, ja, kunde endda faa Lov til at gaa i Biografteatret om Aftenen, hvis han selv skønnede at have Kræfter til saadanne Anstrengelser.

Paa Lazarettet ved Isebecker Kanal var der en overordentlig afholdt Overstabslæge, Friherre von Finke. Denne højt kultiverede Mand — af Udseende lignede han afdøde kgl. Skuespiller Peter Jerndorff — var forgudet baade af Personalet og Patienterne. Friherren fyldte netop 75 Aar, mens Lorens Filskov styrkede sin Sundhed paa hans Lazaret. Der blev gjort store Forberedelser til at fejre Dagen paa værdig Maade. Tøjet blev presset, Blomster sat i Glas ved hver Seng, o. s. v. Overstabslægen havde ladet forstaa, at Patienterne paa hans Fødselsdag hver især maatte fremføre et Ønske for ham, og ikke som en menig taler til en overordnet, men paa almindelig menneskelig

Vis; hvis det paa nogen Maade laa indenfor Friherrens Kompetence at imødekomme Ønsket, saa vilde det ske, havde han sagt.

Paa Fødselsdagen traadte den ene Patient efter den anden frem foran Overstabslægen, og Turen kom jo ogsaa til den lille Lorens Filskov fra Møgeltønder, Tysklands dyreste Soldat, som han hed ogsaa her. Friherre v. Finke, der havde bemærket, at Filskov paa sit Bord ved Sengen havde liggende Bøger baade af Strindberg og Søren Kierkegaard, modtog ham øjensynlig med en vis interesseret Velvilje.

— Naa, hvad kunde saa De ønske at fremføre? spurgte han.

Og idet Filskov i Tankerne tog sit Udgangspunkt i den saa ofte fremhævede Kendsgerning, at han var Rigets dyreste Soldat, nævnede han med megen Alvor brat en Plan, der længe havde sysselsat ham:

— Herr Oberstabsarzt! Kunde det tænkes, hvis jeg faldt i Krigen, at jeg da blev balsameret og hensat blandt Tysklands andre Store?

Forventningsfuld Stilhed.

Men saa gav Overstabslægen Filskov Haanden og sagde med et stort Fødselsdagssmil:

— De er en Spøgefugl! Naa, vi er gode Venner vi to. Godmorgen! — —

I November 1918 kom Lorens Filskov hjem fra Militærlivet — præcis den 11. November, naturligvis, var han atter i Møgeltønder. Men som saa mangan gammel Grenader gemmer han endnu Uniformen og Militærfrakken som kære Minder fra en stor og bevæget Tid.

SAGKUNDSKABENS TRIUMF

UNDER Verdenskrigen gjaldt det jo for Tyskerne ikke blot om at slaas dygtigt, men ogsaa om at dyrke Jorden godt, saa at Folkeernæringen kunde holdes oppe. Da Krigen havde varet nogen Tid, kunde Landmænd derfor faa 3 Maaneders Orlov til Pasning af deres Landbrug. Naar Orloven var omme, maatte de selvfølgelig atter møde ved deres Garnisoner, men ret ofte blev Orlovstiden forlænget med endnu 3 Maaneder. Det var især Ejere af store Landbrug, disse Bestemmelser kom til gode. Erfaringen viste iøvrigt, at de, som havde Magt til at bevilge Forlængelse af en tilstaaet Orlov, ikke var helt upaavirkelige. Kunde man bilægge sine Henstillinger med visse Naturalier, gjorde det ofte et godt Indtryk. Heraf benyttede alle Tysklands Bondsoldater sig efter Evne paa alle Fronter, og saa fortvivlede som Ernæringsforholdene efterhaanden var, maatte man svarlig undre sig, hvis Resultater var udeblevet.

Den Mand, hvorom der her berettes, var nordslesvigsk Landmand og laa ved en Garnison langt nede i Tyskland. Han havde taget en haard Tørn ved Fronten og stod i Fare for at komme ud i Skyttegravene igen; samtidig var Forholdene hjemme paa hans Gaard i en uheldig Udvikling paa Grund af det store, fremmede Folkehold. Under disse Omstændigheder gjorde han alt, hvad han kunde, for at opnaa en langvarig Orlov. Hjemme fra fik Soldaten sendt baade det ene og det andet, som prompte vandrede til hans Foresattes Spisekamre. De fortærede i Stilhed det udmær-

kede Flæsk og det dejlige Smør og saa sig derpaa om efter andre Goder.

For vor Landsmand traf det sig nu saa heldigt, at den Officer, der sad inde med den egentlige Afgørelse, havde et Soveværelsesmøblement, som var i en elendig Forfatning. Da Soldaten opdagede det, besluttede han som god Strateg af den tyske Militærskole at sætte ind paa dette svage Punkt. Han skrev hjem efter 1400 Mark og købte et splinternyt Møblement, som han lod installere hos sin Foresatte.

— Men naar jeg nu kommer hjem, vil jeg jo svært gerne være fri for at se en Indkaldelsesordre foreløbig, bemærkede Nordslesvigeren, da Møblerne var afleveret.

— Det garanterer jeg for, at De ikke faar! svarede Befalingsmanden.

— Garanterer . . . det var nu saa meget! Hvilken Garanti kan De da give?

— Jo! Naar jeg kommer hen paa Kontoret, saa vedfølger jeg Deres Journalblad: Auf dem Felde der Ehre gefallen. Faldet paa Ærens Mark!

Dette skete kort Tid efter. Nu fik Gaardejeren selvfølgelig ingen Indkaldelsesordre mere. Han var jo faldet paa Ærens Mark for Kejseren. Den Dag i Dag ligger han begravet i den militære Stambog . . . men ellers i bedste Velgaaende. —

Da under Verdenskrigen Levnedsmidlerne begyndte at blive knappe, gik mange Folk i Byerne over til at holde Husdyr. Høns blev ganske almindelige og Køer ikke sjældne, selv i ret store Byer. Dog var det Geden, der fik den største Chance; til dette bekvemme Husdyr, der næsten var »gaaet af Brug«, kunde der jo skaffes Plads de fleste Steder. I Berlin saa man ofte Baghusaltanerne indrettede til Gedestalde. Dyrene led sikkert mere ondt end godt, men lidt Mælk fik man da i Huset.

Ogsaa paa Militærlazarettet i Tønder, der havde til Huse paa Seminariet, som i Krigsaarene var lukket, havde man for Mælkens Skyld en Ged, der var estimeret som et helligt Dyr hos Inderne. Dog, denne Ged kunde ikke

klage over Mangel paa sagkyndig Pasning; der var Landmænd nok om Mette, ja de var næsten ikke til at faa væk fra hende — maaske kunde der falde et Job af! Ikke saa faa saarede Nordslesvigere, og blandt dem naturligvis adskillige Bønder, opnaaede nemlig Forflytning fra Lazarettet nede i Tyskland til Lazarettet i Tønder, hvor Venner og Bekendte kunde komme og se til dem, og hvor de jo i det hele befandt sig paa hjemlig Grund. De allerfleste nordslesvigske Soldater, som havnede her, havde i Skyttegravene gjort deres haarde Pligt, men at de ikke var ivrige efter at blive udskrevet og paany sendt til Fronten, det var der ikke det mindste at sige til. Det lader sig da heller ikke paa nogen Maade nægte, at Hjertesvaghed, Iskias og Smerter fra Skudskaar holdt sig meget længe og gav sig usædvanlige og foruroligende Udslag hos ellers raske og kraftige Folk.

Soldaterne paa Lazarettet skulde — naar de da ikke var alt for syge — have en lille Beskæftigelse, og Lazarettets dyrebare Ged frembød jo netop en Mulighed i saa Henseende. Dyret skulde baade malkes, fodres og holdes rent, og hertil krævedes sagkyndig Hjælp. Til dette vanskelige Arbejde udkommanderedes efter længere Tids Spænding to af Vesteregnens kendte Gaardejere, der laa som »Patienter« i Tønder. Da det jo faktisk var af en vis Betydning, at Geden blev godt behandlet, havde det tyske Militær med velberaad Hu ikke udpeget et Par Smaahusmænd til at beklæde de oprettede Fodermesterstillinger, men netop to Gaardejere, der hver havde en Gaard paa ca. 200 Tdr. Land og tillige betryggende teoretisk Indsigt i Landbrugets Metoder. I hvert Fald de to udnævnte fandt dette ganske i sin Orden. Det var jo »ein Druckposten«, eller hvad vi paa Dansk kalder en dejlig Dæksmand, at være ansat hos Geden. At netop disse to vel aldrig — saaledes som flere Smaabrugere mellem Kammeraterne — havde haft en Ged staaende paa en Grøftkant, tillod de sig under disse Omstændigheder at se bort fra.

Lazarettets Beboere var uden for Kampen, og dog blev der paa selve Lazarettet — paa det i Tønder som paa alle

de andre Tyskland over — ført en haardnakket Kamp, nemlig om hvem der formaaede at »holde den gaaende« længst. Hver tredie Maaned var der »Generaluntersuchung«; saa ankom der en hel Del Stabslæger og Folk af samme mistænkelige Slags, for hvem det naturligvis gjaldt om at faa saa mange ud til Fronten igen som muligt. Det kunde sjældent holdes hemmeligt, hvilken Dag den store Undersøgelse skulde foregaa, og saa snart man havde faaet nys derom, blev hensigtsmæssige Forholdsregler truffet. Intet formaalstjenligt Middel skyedes; Temperaturen steg flere Streger, og Hjertet begyndte at klappe.

De to danske Gedepassere var ilde stedt forud for en af disse Lægeundersøgelser. Om Meddelelsen om, hvad der forestod, var kommen bag paa dem eller ej — de var ikke »forberedt« og saa derfor med Bekymring de kommende Timer i Møde. Maaske var de inden længe ved Fronten igen! De hang egentlig temmelig meget med Næbbet, mens de gik og puslede omkring Geden.

Men Hjælpen er nærmest, naar Nøden er svarest! Samme Formiddag, som Undersøgelsen skal være, hører Feldweblen paa Lazaretkontoret, at to Mand kommer tumlende op ad Trapperne, som om de havde gjort en for hele Krigsførelsen vigtig Opdagelse. De var lige ved at falde med Døren ind i Kontoret. Det er de to Gedepassere. Soldaterne slaar Hælene sammen, saa det synger, og melder med slet skjult Iver:

— Hr. Feldwebel, die Ziege muss zum Bock!

Naa, skulde Geden til Buk.

— So, so? Wollen wir mal nachsehen!

Befalingsmanden rejste sig.

De tre Mænd gik ned i Stalden, og da Feldweblen, der jo ikke var strengt sagkyndig, mente at have konstateret, at Soldaternes Udsagn var rigtigt, befalede han dem at trække Geden ud til Byens Ladegaard, hvor der fandtes en Gedebug. — Saa trak de to store Hartkornsbønder da af med den lille, sølle Ged imellem sig, skyndsomt naturligvis, men dog med Værdighed. Turen gik langs Sønder Borgerdige og Sønder-Alléen ud til Ladegaarden, for at Kreatur-

transporten ikke skulde vække Opsigt paa Hovedgaderne. Hver Mand havde fat i sin Ende af Rebet. Med større Om-sorg og teknisk Indsigt er aldrig nogen Ged blevet geleidiget i nødvendigt Ærinde i Tønder Amt. — Da Processionen efter 2—3 Timers Forløb vendte tilbage, var den store Lægeundersøgelse netop forbi. Og de to Storbønder havde været »afkommanderet i tjenstligt Ærinde«.

Desværre for vore to Landsmænd var deres kære Ged ikke i samme Situation, hver Gang Stabslægerne kom, men da man nu ligefrem var i Vanen med denne Udflugt, vedtog de at se bort her fra, og de forsvandt li'saa stille med Geden, saasnart der var Ugler i Mosen, d. v. s. Læger i Farvandet. Paa deres Ansigter stod at læse den Bekymrethed, som altid følger den virkelige Sagkundskab, ogsaa den agrariske, naar det for andre ubegribelige Maskineri skal sættes i Sving. Disse triste, meget vidende Miner fortog sig dog, efterhaanden som Optøget nærmede sig Gæstgivergaarden »Sønderjylland«. Her bandt de Geden udenfor og frigjorde den for det svære Seletøj og Beslag, imens de inde hos Andr. Schmidt indtog nogle Tepunche, hvis Antal dog aldrig blev større, end at Gedevogeterne, naar en passende Tid var forløbet, kunde holde et værdigt Indtog i Lazaretgaarden med Mette.

Det var i det hele taget Sagkundskabens Triumf.

Dog, Geden blev omsider gammel; træt af Livet og Kærligheden. Resultatet blev til Danskernes Sorg, at Geden skulde slagtes!

I Grunden tilhørte Mette Sygestuen, og Sanitetsunderofficeren spekulerede paa, hvorledes man nu bedst skulde anvende Kødet; der var jo desværre kun saa lidt af det. Han fik da den gode Tanke, at hellere end at uddele den Smule Kød blandt en Mængde Mennesker, maatte man give det hele til en enkelt Familie, som var i Nød, og hvor Kødet virkelig vilde blive en Hjælp. I Lillegade boede der en Mand, der var hjemsendt som Invalid fra Krigen, og som nu led stor Nød sammen med sin Familie. Her vilde en saadan Ekstraration komme udmærket tilpas.

Da Stabslægen næste Gang indfandt sig paa Sygestuen,

bragte Underofficeren diplomatisk Sagen paa Tale. Der var jo kun saa lidt Kød paa Geden, sagde han, og derfor havde han tænkt sig, at delt mellem en Mængde Mennesker vilde det blive til slet ingen Ting, medens det dog for en enkelt Familie, hvor der rigtig var Trang tilstede, kunde blive en god Hjælp i denne haarde Tid — — —

Stabslægen forstod ham straks, endnu inden han havde faaet talt helt ud. »Ja, ja«, sagde han, »meget rigtig! Send Kødet hjem til mig.«

DEN FRIVILLIGE IVERSEN

EN for sine landøkonomiske Fortjenester baade før og efter Genforeningen kendt og anset Gaardejer fra Hoptupegnen — vi vil kalde ham Jens Iversen, skønt han hed noget andet — var allerede som 20-aarig blevet kasseret paa Sessionen af Helbredshensyn og havde følgelig ikke været tysk Soldat. Alligevel maatte jo Jens Iversen i Krigens første Aar Gang paa Gang stille til Sessionerne i Haderslev, men Lægerne fandt det stadig betænkeligt at lade ham trække i Trøjen. I December 1916 kom der dog paany Bud fra Udskrivningskontoret, og denne Gang blev det tilkendegivet Iversen, at han kunde spare sig Erklæringen fra sin Huslæge, han vilde under ingen Omstændigheder slippe for at komme afsted.

Jens Iversen, der jo nok havde hørt Tale om en saakaldt »sort Bog«, som formodedes at indeholde Navnene paa visse fremtrædende Danskere, indsaa, at der ikke var mere at stille op, men var dog raadsnar nok til at gøre opmærksom paa, at han havde Kørekort; kunde han ikke blive indkaldt som »Kraftfahrer« (d. v. s. komme til at gøre Tjeneste som Chauffør ved Automobiltransporterne) spurgte han?

Enden blev, at Jens Iversen dampede afsted til Transportafdelingen i Frankfurt a. M., hvor Lægerne — rystende paa Hovedet over, at han i det hele taget var indkaldt — erklærede, at han for stedse kun kunde anvendes til Arbejdstjeneste og tilmed kun til »indvendig Gerning«.

Den nordslesvigske Gaardejer var svært tilfreds med, at hans Virksomhed under Verdenskrigen kunde ind-

skrænke sig til en Husassistents, men efter kort Tids Forløb blev Jens Iversen syg og kom paa Lazaret. Da det en Overgang virkelig havde været temmelig snavs med Helbredet, overflyttedes Kraftfahrer Iversen til et Rekreationslazaret, som opretholdtes af rige Frankfurtere. Betjeningen udførtes frivilligt af nogle ældre, velmenende Damer. Oversøsteren var et særdeles venligt Menneske. Hun talte med hver enkelt Patient, og en Dag ønskede hun ogsaa at vide, om der laa nogle paa Stuen, der havde meldt sig frivilligt til Krigen. To Patienter rejste sig, og Jens Iversen — der nu var ved at komme lidt til Kræfter og dermed til Lune — kom ogsaa op at staa. Det var ved en pludselig Indskydelse, han havde rejst sig, og en Smule flov var han, da Oversøsteren gav de tre frivillige et varmt Haandtryk, navnlig da Iversen, der saa en Del ældre ud, end han var. Det maatte være en tapper Mand den Kraftfahrer! Oversøsteren klappede ham anerkendende paa Skulderen.

I de nærmest følgende Dage var Jens Iversen fra Hoptrup ikke videre stolt af Situationen. Naar han laa i sin Seng, kiggede han ikke mere end netop lige op over Dynen. Han var kommet i Tanker om, at hans Frivillighed ikke fremgik stærkt af hans Militærpapirer . . . men Iversen trøstede sig sluttelig med, at han dog paa Udskrivningskontoret i Haderslev havde udtrykt Ønske om at komme til Automobiltransporterne . . . det var vel ogsaa en Slags Frivillighed . . . saa godt som i hvert Fald . . .

Jens Iversen blev efterhaanden Genstand for en smigrende Opmærksomhed. Til Damekredsen fremviste Oversøsteren med Stolthed »der alte Kraftfahrer Ifersen«, der iøvrigt nød den venlige Omgang og tog for sig af den gode, kraftige Mad. Han blev ogsaa tilbudt Teaterbiller og andre Favører, hvormed man glæder Soldater, der har Heltesindet. Naar nogen hostede om Natten, kom Søsteren gerne listende med en Slags Snaps og glemte aldrig at byde den frivillige Iversen en Snaps med. Det blev undertiden til adskillige. »Tak, tak!« sagde Iversen hver Gang og strøg omhyggelig Mundvigen efter med Bagen af Haanden.

Dog, selvom den danske Gaardejer altsaa laa og havde

det rigtig godt i Frankfurt, ikke mindst om Natten, vilde han dog hellere hjem til Hoptrup og passe sit Landbrug. Da det meddeltes, at Overstabslægen og et Par andre Læger vilde komme for at afgøre, om nogen af Lazarettets Patienter kunde udskrives, holdt Jens Iversen sig derfor vaagen de to Nætter forinden; Søvnløshed kvikket jo sjældent op paa et Menneske! Det skulde imidlertid vise sig, at Transportsoldaten ikke havde behovet at jage Sønnen fra sit Leje for at blive kasseret.

En for en blev Soldaterne kaldt ind til Lægerne. Da Jens Iversens lidt duknakkede, skjorteklædte Skikkelse tonede frem i Døren, proklamerede Oversøsteren:

— Da s ist der alte Kraftfahrer Ifersen . . . den frivillige fra Nordslesvig!

Man havde aabenbart hørt om Manden. Overlægen vinkede Kraftfahrerens hen til sig, drejede ham blidt rundt, saa at de andre Læger rigtig kunde se Soldaten, klappede ham paa Skulderen og sagde:

— Se, se! Deroppe har vi altsaa ogsaa brave tyske Mænd!

Lægeundersøgelsen skønnedes aldeles overflødig.

Der blev nu en lidt pinlig Pause, som endte med, at Overstabslægen omstændeligt og indtrængende forklarede Iversen, at han desværre var uanvendelig som Soldat, og at man derfor vilde blive nødt til at sende ham tilbage til Nordschleswig.

— Bare Ifersen nu vil tage det pænt! stod Oversøsteren og tænkte.

Og det gjorde han egentlig, Iversen. Kraftfahrerens mumlede noget i Retning af, at han jo godt kunde mærke, at det ikke rigtig vilde gaa for ham . . . og saa var der vel ikke andet at gøre end at rejse hjem igen.

Efter at Soldaten — tydelig skuffet, men altsaa dog fatet havde forladt Lægeværelset, gik der endda et Stykke Tid, inden den dæmpede Tale derinde hørte op, og der blev kaldt paa den næste.

Faa Dage senere saas Gaardejer Jens Iversen paany bag Ploven. Udvendig Gerning var alligevel bedre.

KORPORALSKABETS KONCERT

I Juli 1915 blev omtrent 100 sønderjyske Rekrutter i Alderen 27—38 Aar indkaldt til Krigstjeneste, men havende foreløbig i den gamle Fæstningsby Stade i Hannover. De nybagte Soldater var dog ikke alle krigsdygtige. Gaardejer Jes Jessen i Mastrup ved Haderslev, som var mellem de indkaldte, mindes især en Landsmand, der paastod — hvad senere viste sig at være rigtigt nok — ikke at kunne gaa uden Stok paa Grund af en medfødt Hofteskade. Paa Marchen gennem Altona klaprede Stokken uafladelig i Brostene som en dundrende Protest imod, at Stabslægen i Haderslev havde erklæret Stokkens Ejermand for vaabenfør.

Ved Ankomsten til Hannover fandt Inddelingen i Kompagnier og Korporalskaber Sted, og da de indkaldte Danskere klumpede sig sammen, kom enkelte Korporalskaber til at bestaa af lutter dansksindede Sønderjyder, isprængt en enkelt Tysker.

Det er jo en kendt Sag, at Tyskerne er et syngende Folk. Saasnart tyske Rekrutter kommer i Kaserne, skal de danne Sangkor, og paa Marchturene synger de af fulde Bryst. I det nærværende Tilfælde viste det sig imidlertid, at flere Korporalskaber næsten ganske var berøvet Sangens skønne Gave. Forklaringen var naturligvis den, at Danskerne ingen Lyst havde til at synge med paa de tyske Soldatervisere . . . een kunde ikke synge, en anden knækkede i Højden, en tredje var til Stadighed stærkt forkølet osv. osv.

Officererne fattede Mistanke — en højst berettiget Mistanke — og stillede en Fælde, som alle de danske Rekrutter gik i som smaa uerfarne Mus. — Under Paaskud af, at man skulde have konstateret, hvem der var mest smidig og udholdende, fik Mandskabet en hel Dag fri for Eksercits og den Slags. De kære Soldater skulde blot lege, d. v. s. springe Buk, løbe om Kap og lignende. Officererne gik skødesløst omkring og opmuntrede Rekrutterne, bad dem saa at sige lade som om de var hjemme, og paa denne »Skuddag« saa man ogsaa gennem Fingrene med, at de indkaldte Sønderjyder talte Dansk til hinanden.

I Førstningen gik det lidt trevent, men efterhaanden tæede ogsaa Danskerne op, og trods lidt Stivhed i Lemmerne greb Kaplysten Rekrutterne, der sluttelig sprang og hoppede, saa det var en Lyst. Uden Anelse om, at Ræven laa paa Lur under Birkerød, morede de snart halvgamle Mænd sig som Drengene.

Og da den militære Tugt altsaa sov for en Dag, fik hele Kompagniet fri om Aftenen, og de fleste af Soldaterne samledes i Forlystelsesstedet »Tivoli«. Det var forud fremhævet, at de danske Rekrutter den Aften havde Tilladelse saavel til at tale som til at synge Dansk. Nogle Befalingsmænd var, naturligt nok vel, ogsaa i »Tivoli« den Aften, og de kom paa et vist Tidspunkt hen til Soldaternes Lag og opfordrede de danske Rekrutter til at give et Par af deres Hjemlands Sange til bedste. Efter nogen Tøven indvilgede Danskerne — temmelig fortumlet af Dagens aparte Oplevelser — i Opfordringen; trods en vis Ængstelse gik deres Natur over Optugtelsen, og i »Tivoli« i den lille By Stade i Hannover lød nu pludselig »Kongernes Konge, ene du kan«. Gaardejer Jes Jessen fortæller, at han hverken før eller siden har sunget den Sang med saadanne Følelser som ved denne Lejlighed. Sangen lød vistnok meget smukt, skønt Rekrutterne havde ligesom en Klump i Halsen.

De tyske Befalingsmænd klappede henrykt i Grabberne og roste højlydt Danskernes Sang: »Ganz fabelhaft, wunderschön!« Modet steg kendeligt efter en lille Opstrammer

i Form af et Krus Øl, og nu vankede der flere Sange af
»Den blaa Sangbog« derhjemme, bl. a.:

Goj Avten, i Dræenge! Kommer hid te vor Disk,
la vos slaa vos en lild Basseralle.

Det var evig dejligt.

Med et lunt Blink i Øjet og stor Kraft sang Rekrutterne
navnlig næstsidste Vers:

De' er undt, te vi skal, hva' vi slet it ka li,
te vi skal kold e Fiender vo' Brøj'er;
de' er kjøvt aa vær te i en saad'n sølle Ti',
o at puttes i fremmed Folks Trøjer
o masier, nær der tælles med »eins, zwei, drei« —
de' e traagt for e Bien o find aa den Vej.

Befalingsmændene forstod naturligvis ikke et Ord af
Sangen, men Linjen med »eins, zwei, drei« kaldte de
genial og forlangte derfor Verset da capo. Danskerne puf-
fede hinanden i Siden med Albuerne, og endnu en Streg
mere kry end første Gang lød da paany:

De' er undt, te vi skal, hva' vi slet it ka li,
te vi skal kold e Fiender vo' Brøj'er;

....

Ja, det var sandelig en dejlig Aften, den! —

Men Dagen derpaa kom Afsløringen. Efter Aftale havde
en Underofficer siddet i et Hjørne og nedskrevet Navnene
paa dem, der sang med, samt noteret sig hver enkelt
Kvalifikation. Nu mødte han paa Eksercerpladsen og
opraabte efter sin Lommebog i Befalingsmændenes Nær-
værelse Navnene paa samtlige danske Caruso'er. Jes Jes-
sen maa aabenbart have lagt en særlig Tenorkraft for
Dagen i »Tivoli«. Han fik stukket en tysk Sangbog for
Næsen og Befaling til at gaa rundt om en Plæne og synge
denne højstemte Bekendelse til Kejserriget:

O Deutschland hoch in Ehren,
du heil'ges Land der Treu;
hell leuchtet deines Ruhmes Glanz
in Ost und West aufs neu.
Du stehst wie deine Berge fest
trotz Feindes Macht und Trug,
und wie des Adlers Flug gen' West
geht deines Sieges Zug.

Og d e t var jo Øl af en anden Tønde end den fra Afte-
nen før.

Under Turene omkring Plænen havde der kunnet iagt-
tages en betydelig Forringelse af Jes Jessens Stemmestyrke
og af Velklangen — maalt i Forhold til Præstationen den
glade Aften i »Tivoli«; det kunde jo i det hele ikke fra-
gaas, at Udgangen paa Skuddagen var blevet lidt flov. Dog,
Skæbnen spillede snart efter den indkaldte Gaardejer fra
Mastrup et godt Kort paa Haanden, saaledes at han allige-
vel trak det længste Straa. Men det er en anden Historie.

DA PIGEN MAATTE I SENG MED GRISEN

DE Restriktioner, man kendte i Danmark under Krigen, og som jo kunde være ubehagelige nok, var naturligvis for intet at regne mod dem, der gjaldt i det krigsførende Tyskland, herunder ogsaa i Sønderjylland. Med Hensyn til to saa vigtige Fødemidler som Rug og Flæsk var det forordnet, at hver Husstand kun maatte beholde saa og saa mange Kilo — fastsat i Forhold til Husstandens Størrelse — mens det øvrige skulde afleveres til det offentlige. Heri var der jo en vis Rimelighed, men dels var Grænsen gaaet meget nær, dels blev Bestemmelserne ofte haandhævet uden tilbørlige menneskelige Hensyn.

Gaardejer Andreas Tinglev i Bjolderup Sogn havde de lokale Avtoriteter et særlig godt Øje til paa Grund af hans danske Sindelag. Tinglev var flere Gange meldt for Hjemmeslagtning og for at have holdt Brødkorn tilbage. Ved en Husundersøgelse hos ham fandt man engang 10 Tønder Rug gemt under et Læs Halm. Resultatet blev en større Bøde og gentagne grundige Husundersøgelser.

Naa, man maa ikke tro, at Andreas Tinglev var en særlig gerrig eller umedgørlig Mand. Han var tværtimod meget godgørende overfor fattige, som havde Slægtninge i Felten, og det var ikke mindst Ønsket om at kunne række dem en hjælpende Haand, der førte ham ud i Konflikter med Myndighederne. — Da engang Husholdningens Flæsk var sluppet op, og der desuden var flere i Felten, som nok kunde trænge til en Pakke, besluttede Gaard-

ejereren at slagte et Svin uden om Kontrollen, og det skønt han var Nabo til Kommuneforstanderen, der fulgte hans Færden med oprigtig Interesse.

Husslagteren, der var tavs som en Bedemand, blev bestilt. Han var hurtig paa Haanden, Svinets Skrig blev kvalt i en Dyne, og snart hang den lange, stive Krop ved Bagbenene paa en Stige. Alle Spor fra Slagtningen blev udsløttet paa det omhyggeligste. Saavidt var alt gaaet godt.

Men den kloge Mand tænker langt, og det gjorde ogsaa Andreas Tinglev. Naar som helst kunde Gendarmen komme og foretage en Husundersøgelse, og det vilde være en meget kedelig Historie, hvis han da fandt det slagtede Svin . . . kedelig ikke mindst under Hensyn til Andreas Tinglevs mørke Fortid.

Saaledes plaget af bange Anelser besluttede Danskeren at kommandere Tjenestepigen i Seng. Pigen skulde spille syg, og hvis en Gendarm kom anstigende, skulde Svinet lægges ind i hendes Seng under Dynen. Her vilde han sikkert ikke søge.

Det gik akkurat som forudset. Op ad Dagen stolprede Gendarmen ind gennem Porten — Kommuneforstanderen havde maaske alligevel hørt nogle Grynt? Svinet blev i en Fart anbragt i Sengen hos Pigen, som havde haft det saa gyselig daarligt siden den foregaaende Aften. Paa Bordet i Kammeret stod en Medicinflaske. Det har jo nok været forbundet med en klam Fornemmelse at have det slagtede Svin hos sig i Sengen, men Pigen klarede det stolt, for hun hørte ikke til de forknytte.

Gendarmen gennemsøgte hele Huset fra øverst til nederst, Stald og Lade, Loft og Kælder, men noget Svin fandt han ikke, i hvert Fald ikke et slagtet. Ind i Pigekammeret gik han ganske vist, men da han saa, at Pigen laa i Sengen og var syg, trak han sig diskret tilbage med en halvforlegen Undskyldning. Derefter tog han bort med uforrettet Sag. Det var tydeligt, at Andreas Tinglev omsider havde lært at ty sig, tænkte han ved sig selv. —

Den velkendte, foran omtalte Produkthandler Emil

Müller i Visby var en Mester i at forsyne sin Kundekreds med Fetalje i de vanskelige Krigsaar. Han hængte bare en Etikette paa de Kød- og Flæskepakker, han havde i Vognen, og paa Etiketten stod: »2. Gefangenenkompagni, Lügumkloster«. Blev han standset paa Vejen af en Gendarm, fik han altid Lov at fare videre, naar Gendarmen saa denne Adresse. Det var jo aabenbart en tysk Statsleverandør, han stod overfor! Saa vidt vides har Müller aldrig leveret saa meget som et Pund Kød til Fange-Kompagniet i Løgumkloster, men alle hans gode Venner kunde faa en halv Svinekrop hos ham. Sagde de, at han skulde være forsigtig, for ligeoverfor boede der en Kriminalbetjent, saa svarede Müller i Reglen:

— Ork, ham er der ingen Fare ved, for han fik et helt Svin igaar! —

En Smed havde sit Korn paa Loftet over Svinestien — det Korn, der skulde være, men desuden havde han noget mere, som han, da han vidste, at Revisionen, en Gendarm, vilde komme, fik sat hen i Sække paa et Sted, hvor det vanskeligt kunde opdages, men hvor det iøvrigt ikke godt kunde blive staaende. Revisionen kom, og da den er færdig skal Smedens Søn Laus hente de skjulte Sække Korn frem igen og hælde dem af i Dyngen paa Loftet. Han er omtrent færdig med dette Arbejde, da der bliver raabt op til ham, at nu kommer Gendarmen minsandten paany henne paa Vejen, og saa maa Laus jo i Gang med at praktisere Kornet tilbage fra Loftet til Skjuleet igen.

Smeden staar ved sin Ambolt og hamrer paa Jernet, saa træder Gendarmen og en Mand fra Byen ind i Smedien til ham. Det er en Gendarm, som ikke kan Dansk, derfor har han en dansktalende Mand med. Men Smeden ser dem næppe, han passer sit . . . mens Laus aser oppe paa Loftet med at faa Kornet væk. De fremmede staar lidt og venter paa, at Smeden skal standse Hammerslagene, men omsider gaar Manden hen til ham og siger, at de skal se hans Kornbeholdning igen (der var vel en Fejl ved den allerede foretagne Opgørelse). Det anfægter dog ikke Smeden, han

fortsætter sit Arbejde og hamrer, saa Ambolten klinger, men han faar da sagt ind imellem: Já, Laus er ikke færdig!

Saa venter de taalmodigt endnu et Stykke Tid, men da Situationen ikke ændrer sig, begynder Gendarmen at rumstere med en Stige, der kunde haspes paa op til Kornloftet.

Og saa sagde Gendarmen, som ikke talte Dansk:

— Nun muss Laus doch bald fertig sein!

Han mente, at nu maatte Laus dog snart være færdig.

Og ganske rigtig, Laus var færdig. —

I Krigens Tid, da de fleste unge Mænd var ved Fronten, opstod der naturligvis en Del ledige Stillinger. Der blev da paabudt en vis Civiltjeneste for Mænd, der enten intet Erhverv havde, eller som var over den militærpligtige Alder, men dog raske og rørige. Saaledes blev Linnemann fra Haderslev sendt ud til Toftlund for at gaa Postbud. Han kom dog hjem fra »Fronten« igen — vistnok paa Orlov.

Saa en Dag staar Gaardejer Hans Fischer inde paa den tyske Advokat Erichsens Kontor og ser ud paa Gaden, hvor en tysk Militærkolonne trækker forbi med en dundrende flot Musik, som det var Skik, naar nogen afgik til Fronten. Advokaten selv sad inde paa sit eget Kontor ud til Gaarden, men da han hørte Musikken, aabnede han Døren og spurgte ud i Forlokalet, hvor Hans Fischer stod:

— Naa! hvad er der nu?

— Aa, siger Fischer, det er nok Linnemann, der skal til Toftlund og gaa Post! —

Under Krigen kom Gendarmen ind paa en Gaard i Hundslev paa Als og saa, at de russiske Krigsfanger spiste sammen med Gaardmanden og hans Familie og Tyendet, saadan som Skik var. — Meget opbragt forbød Gendarmen straks dette. Russerne var Fanger og skulde følgelig spise i et Rum for sig selv.

— Javel, det skal blive indrettet saadan!

Næste Gang, Gendarmen kommer, spørger han efter Fangerne, og Gaardmanden aabner da Døren til selve

Storstuen — den fine Stue, hvor Russerne sad og dinede som et andet Herskab — dog bortset fra deres lidet herskabelige Manerer. Gendarmen blev meget forbavset, men Gaardejeren holdt sig til, at Fangerne skulde spise i et særskilt Rum, og den Ordre havde han efterkommet. Ved Bestemmelsen om »et særskilt Rum« var naturligvis underforstaaet, at Russerne skulde spise under daarligere Forhold end Gaardens øvrige Folk. — Men disse Fanger var mange Steder meget afholdt. —

Ogsaa de sønderjyske Drengene blev grebet af de bevægede Tider, de gennemlevede i Aarene 1914—20. En 14-aarig Søn af en dansk Bager i Møgeltønder kom op at skændes med en tysk Karl, og da Drengen ikke kunde klare sig længere, raabte han:

— Hold du bare din store Snut og vær ikke saa kras, for næste Aar har den tyske Kejser ikke saa meget Jord, at han kan avle sine egne Kartoffler!

Drengen fik som bekendt Ret, men Karlen meldte ham til Politiet. Han maatte tilbringe en Nat i Fængslet i Tønder og slap kun for Straf paa Grund af sin Ungdom. —

To sønderjyske Drengene skændtes. Den ene var dansk, og den anden tysk. Det var lige efter Genforeningen, og Kongen, der jo ellers er en af Landets dygtigste Ryttere, havde som bekendt haft et lille Uheld ved Indtoget i Haderslev.

Tyskeren (vrængende): — Hvad er det for en Konge, du har, han faldt jo af Hesten!

Danskeren (haanende): — Ja, hvad er det for en Kejser, du har, han faldt jo af Tronen!

DEN INDSMUGLEDE BRUD

KØBMAND Chr. Adolphsen i Haderslev var egentlig giftemoden i Sommeren 1914, men Krigsudbruddet gjorde, at Bryllupsplanerne blev skrinlagt paa ubestemt Tid.

Under det tyske Tilbagetog ved Marne i September fik Adolphsen et Granatskud gennem Skinnebenet. Der gik et Aarstid med Lazaretophold snart her, snart der; August 1915 blev han omsider erklæret for stedsevarende ubrugbar til Krigstjeneste.

Hjemkommen til Haderslev Stad vaagnede paany den unge Købmands Tanker om at blive smedet i Hymens Lænker. Sagen frembød imidlertid alvorlige Vanskeligheder. Dog ikke fra Pigens Side. Nej ingenlunde! Chr. Adolphsens Kæreste sad og ventede trofast paa ham; det kedelige var blot, at det var i Odense, hun sad. Den unge Pige var Sønderjyde, men hun hørte til de saakaldte »hjemløse« — som hverken havde Statsborgerret i Prøjsen eller i Danmark — og da Krigen udbrød, og Adolphsen indkaldtes, havde hun taget Ophold hos en Onkel i Odense, hvor hun nu boede paa andet Aar. Som Forholdene laa, var det temmelig givet, at den landflygtige Pige ikke kunde faa Indrejsetilladelse til Kongeriget Prøjsen, og da det samtidig var vanskeligt for Chr. Adolphsen at faa Tilladelse til at slippe ud af det samme Kongerige — trods hans Tjenstudygtighedspas — syntes Betingelserne for at faa et Bryllup i Stand jo ikke store. Der er Ting, man skal være to til.

Men Chr. Adolphsen var ikke den Mand, der gav op;

det maa ha' været en helt anden Mand. Hans første Anstrengelser gik ud paa trods alt at faa Kæresten til Haderslev, for at Bryllup'et kunde staa dør. I December 1916 lykkedes det ham virkelig at faa Tilladelse til en »Forretningsrejse« til Danmark, og han opsøgte da den i Krigsaarene saare mægtige tyske Konsul i Kolding for hos ham at faa udvirket et Indrejsepas til Kæresten.

— Det er ikke Tider at gifte sig i. Deres Forlovede kan intet Pas faa til Tyskland! afgjorde Konsulen Sagen.

— Jeg er ikke kommet her for at modtage Belæring, svarede Haderslevkøbmanden. Jeg har høfligt henvendt mig til Dem og bedt Dem gøre Deres Pligt som Repræsentant for Tyskland, det Land, for hvis Skyld jeg er blevet Invalid.

— Das interessiert mich nicht!

— Nej, men til at gaa ud og slaas for Dem som sidder lunt heroppe i Kolding, dertil er man god nok! Men jeg skal nu alligevel vise Dem, at jeg kan faa min Vilje sat igennem! —

Tanken om at faa Kæresten til Haderslev for dør i Ro og Mag at forberede Bryllup'et, maatte altsaa opgives. Hvorledes skulde saa han komme til Odense? Nu havde Chr. Adolphsen jo nok læst noget om, at fyrstelige Personer i gamle Dage undertiden lod sig vie ved en Stillingsmand, men det var vist alligevel ikke helt det samme . . . nej, han maatte selv afsted!

Det var lettere sagt end gjort. Det Pas, hvorpaa han nylig havde foretaget sin lille »Forretningsrejse« til Kolding, var udløbet, og det var ikke nemt at faa det fornyet. Adolphsens Giftermaalsplaner var Myndighederne bekendt, men de holdt ikke af, at Invalider giftede sig; man frygtede derved at faa flere Krigsenker.

I sin Kvide henvendte han sig til Landraad von Løw i Hjembyen Haderslev og forklarede ham Sagen. Kunde han ikke faa Tilladelse til at rejse til Odense for at holde Bryllup? Den medfølgende Landraad lovede at gøre, hvad han kunde, men Afgørelsen laa i Berlin. Der blev saa skrevet til Rigshovedstaden.

Den ene Uge gik efter den anden, uden at der kom Svar. Landraad von Løw trøstede: Tilladelsen skulde nok komme! Dog, tilsidst blev Chr. Adolphsen urolig; da alting med Hensyn til Bryllup'et — ogsaa Dagen for Vielsen — havde været fastlagt i længere Tid paa Baggrund af von Løws Optimisme, anede han den store Katastrofe. 3 Dage — siger og skriver tre — forinden den store Dag skulde oprinde, gik han igen til Landraaden, der lovede nu at telegrafere til Berlin. Da Chr. Adolphsen Dagen efter stod og trippede i Landraadskontoret, fik han den Besked, at Tilladelsen endnu ikke var indløbet, men v. Løw vilde straks afsende et Ilteleggram. Aldeles med det samme.

Den Situation var dog Adolphsen en Streg for stejl.

— Ja, gør kun det, tænkte Købmanden, men nu kan det for Resten være lige meget, om der kommer Svar eller ej, for nu rejser jeg! Han skyndte sig hjem, pakkede sit Bryllupstøj i en Kuffert, og med den i den ene Haand og en stor Pakke Smørrebrød i den anden tog han med Statsbanen til Farris — den sidste Station før Vamdrup — og derefter til Fods ned efter Jels Troldkær ad den Vej, der løber parallelt med den gamle Grænse.

Kunsten var altsaa at slippe over Grænsen uden Udrejsetilladelse fra Myndighederne. Snart mødte han paa Vejen en tysk Underofficer, der afkrævede ham hans Indlandspas (et saadant maatte alle have paa sig i Krigsaarene) og spurgte, hvor han vilde hen.

— Ind i den Gaard for at købe Smaagrise, oplyste Adolphsen.

— Saa beholder jeg Passet, som De igen faar, naar De kommer tilbage! sagde Underofficeren.

Skönt »Grisehandleren« ikke havde megen Tid at give hen af, maatte han altsaa ind i Gaarden. Det var tydeligt at se, at Gaardejeren havde haft Besøg af Grisehandlere før, derom vidnede et lunt Blink i Øjet.

— Jeg maa desværre længere bort, de havde ingen Grise dør! forklarede Chr. Adolphsen Underofficeren, da han kom tilbage.

Han fik sit Pas udleveret.

Manden, der skulde være Brudgom, inden Solen næste Gang gik ned, avancerede nu et godt Stykke frem imod Grænsen og traf saa en tysk Vagtpost, der stod halvsjult bag et Hus. Adolphsen rakte ham Smørrebrødspakken, legitimerede sig ved Hjælp af Indlandspasset, viste ham samtidig Tjenstudygtighedsbeviset og gav sit Ønske tilkende.

— Ja, gaa saa kun, sagde Soldaten, men lad det ske ved den næste Vagtpost, for her kommer Afløsningen om et Øjeblik.

Det Svar var Chr. Adolphsen en Streg i Regningen, for nu havde han jo — og kun paa næstvigtigste Sted — spillet sin Trumf fra sig: Smørrebrødet. Den »næste Vagtpost«, vistnok en Polak, viste sig heldigvis at have Sans ogsaa for Metaller; han fik et Timarksstykke og nikkede.

— Jeg aldrig bliver gift, hvis det nu snart ej sker! tænkte Chr. Adolphsen og løb saa hurtigt, han kunde for sit daarlige Ben over de pløjede Agre, over mod det forjættede Land.

Da Adolphsen snart efter befandt sig paa dansk Grund, aandede han ikke saa lidt lettere; med en Bil lykkedes det ham i Vamdrup at naa det Tog, hvormed han var kørt til den tyske Grænsestation; saa lang Tid havde man alt-saa brugt til Visitationen i Farris. Glad og godt tilpas satte han sig tilrette i Kupeen og pustede ud, mens Toget dampede afsted til Odense.

Og dér stod saa omsider Bryllup'et i Herlighed og Glæde. —

Men Problemerne kan man ikke feste sig fra; de ligger taalmodigt og venter paa os, mens der klinkes og lykønskes. Da Øjeblikket for Tilbagereisen var inde, stod det Adolphsen klart, at havde det været slemt at slippe ud af Kongeriget Prøjsen, kunde det blive værre at komme ind igen. Nu skulde han jo ikke blot klare for sig selv: det, at han havde overskredet Grænsen til Danmark uden Udrejsetilladelse, han skulde ogsaa smugle sin nyerhvervede

Kone til Haderslev, eftersom hun hverken havde Indlands- eller Udlandspas.

Paa Hjemturen gik Købmanden resolut op til Herredsfogeden i Kolding og fortalte ham om den bevægede Brudefærd . . . om han ikke vilde bidrage til, at den sidste Del af Rejsen forløb nogenlunde skikkeligt? Herredsfogeden hørte interesseret Chr. Adolphsens Fremstilling og lovede at give det danske Toldvæsen i Frederikshøj telefonisk Besked om at lade Haderslevkøbmanden og hans Hustru passere uhindret . . . saa maatte de jo siden klare det med Tyskerne, som de kunde.

I forrygende Snevejr startede man i Bil til Frederikshøj, hvor alt forud var ordnet; men paa de officielle tyske Overgangssteder var selvfølgelig ikke at tænke; en omgaaende Bevægelse var nødvendig. Og snart gik saa Turen til Fods ud over Pløjemarkerne ned imod Grænsen i det Haab, at man kunde slippe over dér, eventuelt efter en stilfærdig Forhandling med Vagtmandskabet. Det varede ikke længe, inden der paa tysk Side dukkede først en Vagtmand og dernæst en Underofficer op. Chr. Adolphsen skubbede Konen bag sig og optog — forsigtig staaende paa dansk Grund — Underhandlingerne. Det viste sig at være flinke Mennesker. En stor Pakke Smørrebrød og nogle Stykker Haandsæbe stemte Sindene til Venlighed. Man blev snart helt fortrolige med hinanden, ja Underofficeren gik endog forud med Chr. Adolphsens Kone under Armen; mødte det lille Selskab en Officer, skulde det nemlig hedde sig, at Fru Adolphsen var Underofficerens Kæreste — for at dække over, at hun ikke var i Besiddelse af et Indlandspas. Chr. Adolphsen selv stampede bagefter, slæbende en tung Kuffert i hver Haand og med et Maleri fastsurret paa Ryggen: »Skovridergaarden ved Middelfart« — en Bryllupsgave fra Venner i Odense. Sneen lagde sig over Skovridergaarden. —

Købmand Adolphsen og hans Kone kom omsider ud af Farezonen og gik saa hen til en Slægtning, Gaardejer Nis Thuesen, Skovrup, hvor de blev venligt modtaget. Gennem Telefonen blev der bestilt Værelse paa Gæstgiver-

gaarden i Christiansfeld, hvortil Ægteparret ankom ved Midnatstid. Efter at de nygifte havde tilbragt Natten i et koldt Værelse højt oppe under Taget, besluttede de at tage med Smaabanetoget, der kørte ved 7-Tiden, hjem til Haderslev. Da Chr. Adolphsen og hans Kone uden at have faaet Morgenkaffe eller deslige — de vilde ikke udfordre Skæbnen ved at vise sig mere end højst nødvendigt — naaede til Stationen faa Minutter før Afgangstid, var det endnu mørkt, men dog ikke mørkere, end at de kunde skimte den stedlige Gendarm. Adolphsen anede ved dette skumle Syn straks Uraad, og det bekræftede sig da ogsaa senere, at en af Tyskernes haandgangne Mænd havde underrettet Gendarmen om Ægteparrets ureglementerede Rejsemaade og Ankomst til Christiansfeld.

Meningen var at sikre sig de nygifte i Toget, for at de kunde faa den Fængselsstraf, som de hver for sig havde forskyldt. Det gik imidlertid anderledes. Købmanden var rede til et hvilket som helst Offer for sin Kærlighed, selv et desperat. — Gendarmen havde taget Plads inde i en af Vognene, Chr. Adolphsen og hans Kone paa Bagperronen af en anden, og da Lokomotivet begyndte at tøffe, sprang de Haand i Haand af Toget med hele deres Bagage. Chr. Adolphsen rokkede, tynget af Kufferterne, afsted som en tung And, mens Gendarmen, der ikke i en Fart kunde komme ud af Kupeen, besluttede at redde sin Værdighed. Han fortsatte til en Station, hvor han dog vist ikke havde noget Ærinde af Vigtighed.

Det saa haardt prøvede Ægtepar bragte derefter Kufferterne og »Skovridergaarden ved Middelfart« m. m. ind i en Forretning i Christiansfeld og gik til Fods til Hvinde-rup, hvor Gaardejer H. C. Hjort straks spændte for og kørte de nygifte over Christiansfeld — hvor de tog den deponerede Bagage samt Maleriet om Bord — til Fremtidshjemmet i Haderslev. —

Chr. Adolphsen og hans Hustru havde kun været gift en Ugestid, men kunde allerede se tilbage paa flere Op-levelser end mange gammelgifte. Det er faktisk kun faa

Sølvbrudepar, som har nogen Erindring om sammen at være sprunget af Toget med fuld Oppakning.

I Haderslev skete der ikke Ægteparret noget. Forklaringen er vistnok den, at Landraad v. Løw holdt sin skærmende Haand over Chr. Adolphsen og hans under haarde Prøvelser vundne Brud. Han lod, som om han intet saa eller vidste.

Men fire Uger efter Hjemkomsten kom der Svar fra Berlin paa Iltegrammet. Landraadskontoret meddelte tjenstligt, at der ingen Tilladelse kunde gives til den ansøgte Rejse.

FORHASTET DOM

I et Sogn i det nordøstlige Nordslesvig, ikke langt fra den gamle Grænse, var der i Aarene før Genforeningen en tysk Præst af et noget dystert Præg og for dansk Folkesind fremmedartet Type. Naar Sognepræsten kom skridende gennem Landsbygaden i lang sort Frakke, med let bøjet Hovede og Hænderne halvt fremstrakt foran sig, den ene Haand ovenpaa den anden, lignede han mest en katolsk Pater, der bevæger sig frem gennem Almuen.

Denne Sognepræst var fuld af gammelpræstlig Værdighed. Mødte han en Mand af Menigheden, tiltalte han ham med: »Goddag min Søn!« Og virkelig følte han sig som en Fader for sine Sognebørn, men Pastoren var en streng Fader, der nøje vaagede over, at Kirkegang ikke blev forsumt. I Reglen kunde Præsten om Søndagen se ud over en ret stor, halvvejs sammentruet Tilhørerskare, skønt han regelmæssigt tiltalte sin Menighed: Min æselige Menighed. Præsten mente: elskelige, men han var fra Holsten og talte kun et gebrækligt Dansk; derfor tog man ham ikke den ejendommelige Tiltale fornærmeligt op.

Pastor D. var Kejserens Mand saa godt som nogen, og da i 1916 Soldater, som var hjemme paa Orlov, begyndte at gaa over Grænsen til Danmark — paa det Tidspunkt var der jo allerede faldet flere Tusinde Nordslesvigere — tordnede han fra Prædikestolen mod Flygtningene. Man havde at blive i sit »Vaterland« og gøre dets Skæbne til sin! Præsten beskyldte de faneflygtige for Mened, ja, drev det endog til paa sit hellige Embedes Vegne at erklære, at de

danksindede Soldater ved Flugten over Grænsen havde forspildt deres Adkomst til Himmerig.

Disse Udtalelser gjorde et overmaade pinligt Indtryk i Sognet, der som sagt laa nær ved Kongeaagrænsen, og hvorfra adskillige Krigsdeltagere, deriblandt flere Familieforsørgere, var flygtet til Danmark for at bjerpe sig fra Død og Ødelæggelse ude ved Fronten. Rent uhyggeligt virkede det, da Præsten under en Afhøring i en af Sognets Skoler udpegede de Børn, hvis Fædre ved Grænseflugt havde »sveget Kejseren«, og tiltalte dem med de allerhaardeste Ord.

Mødrene græd.

I lange Tider laa der et tungt Tryk over Sognet. —

Men i Byen var der en Saddelmager, som var ikke saa lidt af en Spøgefugl, og som tilmed havde et vist Frisprog overfor den strenge Præst. Fra ham kom Befrielsen! Med Frisproget hang det saaledes sammen, at baade Præsten og Saddelmageren var »maanesyge«, d. v. s. de kunde ikke sove ved Fuldmaanetider; i Maanenætter havde de ikke sjælden mødt hinanden vandrende ude paa Vejene, og undertiden havde Præsten nedladt sig til Følgeskab med »sin Søn Hans«, Saddelmageren, som derved var kommen Sognets alvorsfulde Fader paa nærmere Hold end de fleste. Da de en Maanenat mødtes paa deres flakkende Vandring, og Præsten mismodig spurgte, hvad de nu skulde tage sig for, havde den muntre Saddelmager endog haft Mod til at foreslaa:

— Aah, skie, Hæ Paste, ska vi ett go hen aa find' en Kjørrest?

Forslaget blev dog ikke akcepteret. —

Saa kom omsider November 1918 med Revolutionen. Sognebørnene begyndte saa smaat at rejse Hovedet. Den 10. November skred Pastor D., som mangan Dag før, gennem Byen hen til Posthuset for at afhente sin Post. Paa Vejen møder han sin natlige Medvandrers, Saddelmageren, der hilser ærbødigt og siger:

— Hæ Paste, De soj jet Gang i æ Kjerke, te old dem, de løf ovve æ Græns, ett bløw salig!

— Sandelig min Søn Hans, det sagde jeg, og det mente jeg!

— Hva' no æ Kejse', Hæ Paste?

Den nysgerrige Saddelmager fik intet Svar. Præsten vidste, hvor hans Søn Hans vilde hen — Dagen før var Kejser Wilhelm jo løbet over Grænsen til Holland. Hans Velærværdighed snurrede rundt paa Hælen og satte stiv og, som han plejede, med let bøjet Hovede og den ene Haand ovenpaa den anden Kursen ad Præstegaarden til, forbi Kirkegaarden og ned ad den lange Allé.

En autoritativ Udtalelse m. H. t. Kejserens Velfærd fik den bekymrede Menighed altsaa ikke, men allerede dette, at Spørgsmaalet var rejst, lettede svært i Sagnet.

TRE BERØMTE LOKOMOTIVER

EFTER Verdenskrigens Afslutning var de alsiske Amtsbaner i en mere end sørgelig Forfatning; det bedste Materiel var blevet afgivet til Brug ved Fronten, og da Reparationer og Fornyelse af det hjemmenværende var saa godt som udelukket, kørte man i meget høj Grad paa Pumperne. Togene kunde lige snegle sig af Sted og undertiden knap nok det.

Over Portene til tre af Banernes Lokomotivremisser stod malet med store Bogstaver: »Schiller«, »Galilæi« og »Luther«. En Tilrejsende spurgte, hvad Meningen dog kunde være med disse højfornemme Navne paa dette Sted.

— Jo, ser De, svarede en af Banens Konduktører, der var bekendt for sit Vid: Saadan kalder vi vore tre Lokomotiver. Det første er opkaldt efter Schiller, for han har jo skrevet Dramaet »Wallenstein« om den store Hærfører under Trediveaarskrigen. Maaske husker De, at en af hans Underhærførere hed Piccolomini. Forud for et af Krigens afgørende Slag holder Wallenstein Krigsraad med sine Generaler, og man drøfter, om det vil være muligt for Piccolomini at naa frem med sin Hærafdeling i rette Tid. Generalerne er uenige, men efter Schillers Fremstilling slutter Wallenstein Debatten med at sige: Han kommer sent, men han kommer! Se derfor hedder dette Lokomotiv »Schiller«.

— Men nu det andet, hvorfor hedder det »Galilæi«?